

Zana semmittudó Zoltán

A szemét fia*

– reverzibilis regény –

*Nem anyakönyvelt ismeretlen anyjának,
a lányoknak,
Mária-mint(h)ának*

*Az idegen én vagyok.
(F. és C. nyomán)*

*„Az idő mindenből szemetet csinál.”
(I. B. S.)*

Első rész (évek)

Hetedik fejezet

XV.

A bírósági ügyelő bejelentette, hogy – műsorváltozás? – előbb mégis még vád s védelem részletes föllépése előtt: filigráni érdeklődésben is szerencsétetik a nézősereglet. Ugyanis lemaradt valami annál?

Bár a teremben elég meleg lehetett, P. javában fázott akkor már – mintha ilyesmire, erre is ébredt-riadt volna már korábban, egyszer.

A kis tanács hölgy lapozgatott maga előtt, aztán ezzel fordult P.-hez, mintegy magánszorgalomra?, ugyanis az ügymenetet újabb adatok már nem túlzottan befolyásolhatták, nem igazán módosíthatták, alig ha érinthették: – Érdekelne a bíróságot, és engem személy szerint is érdekelné – pontosított saját magán: – Szeretném érteni a dolgot, szeretnék tisztán látni: azaz hogy miért *volt így egymással* néhai Ginkó művészúr és a vádlott. S miféle megfontolásokból vállalta maga: ezt; ami aligha lesz arányban azzal, amibe ez kerül majd magának; az, amit fizetnie kell érte.

P. igyekezett volna kifejteni neki – már ha sikerül; de P. nem bízott ebben – hogy amiről itt, bíróságnak, voltaképp tárgyalni lehetett volna, az nem egyéb, mint az, ami Arnold közt s közte és még rajtuk kívül is történt: – Ez nem olyan

* Tiszteletben tartva a szerző stílusát, közlés módját – makulátlanul nyújtjuk át olvasóinknak az írói szövegrészleteket (A szerkesztőség)

mint egy kormánymegállapodás, amelyből mindjárt visszaléphet az a fél, mely a szerződés előnyösnek gondolt tételeiben hirtelen kételkedni kezd, mert fordultak érdekei. Kell ehhez némi – mérlegelést mellőző – fegyelmezettség. Ami csak úgy van, ahogy nincs is. Vagy talán csak nem szeszélyre gondol? Nem számít. De az inkább számít, ahogy jelekre feltételezhető, hogy valami mégis csak van – mondta P. – És lenne is. Az, ami kettőnk választásának, kettőnk döntésének-vállalásának fúziója. Amit a törvényszék, nyilván, könnyen összekeverhet: például?, mivel? Hiszen látja. Szimpla egyesüléssel keverve azt egybe. De az, ami inkább számít, az, hogy elsősorban nem arra a szenvedésre gondolunk-figyelünk, amit a másíknak okozunk, hanem a másik szabadságára, minden sajátunk ellenében.

Mivel számol?, mégis! – kérdezte bíróasszonyka.

A földi higiéné? – kérdezte P. – Hogy szakmai kérdés? hogy világnézeti probléma-e. Tapasztalható, hogy olykor mindössze csak ízlés dolga... Földi s égi higiéné; mint téridőre hajló-nyíló pontnak végtelenje? Az álom – álom. A könny? – az se örökkévaló. Az örökkévaló – kínosság, próbatét, büntetés. Ezek is kibírhatók, elszenvedhetők: szerelem, művészet, szabadság. De még milyen! - - - de még mennyire hogy...! A jog emberei sejtetik majd úgyis; hogy mekkora-milyen büntetés jár. S ellentétben Nagy Írófilozófus Ivánjának „eszmé”-jével – mert hát azért mégse szabad MINDENT. Függetlenül attól, hogy a Világmindenben „laknak”-e vagy sem. Hogy üres-e az vagy egyszemélyi-lakott-e az. Vagyis szabadni szabad, de. A helyi helytartóság olykor körmökre nézhet, ujjakra koppinthat, tízkörmökről leszedhet valakit; kivált akkor, ha az nem nagyon pozicionált; pl. azért, mert az rosszkor, rossz körülmények-be-helyre született; pl. nincs vagyona, nincs beváltható-univerzális hatalma. Indokolhatja bár eszméjét akárhogy...

(-----
-----)

Mikor már P. ült, akkor eszmélt?, arra, hogy alig mondott valamit. Hogy csupa marhaságokat mondott. De mit tudott volna mondani, s arról, ami ok és okozat között működne? Talán nincs is ok, nincs is okozat? S mi lenne kettő közt? Szánalmas orbitere volt csupán széttépett orfikus magyarázkodásának. De hamar megbékélt fiaskójával. „És se a bíró, se az ügyész nem érdekes”, gondolta. „Se az ülnökök nem érdekesek, se a tárgyalás hallgatói nem számítanak.”

Az ügyész kapott szót először, és mindjárt is borzadva gondolt P.-vádlott-nak valamiféle *világszemléletére*. – Borzadva gondolok erre a világszemléletre! – gyürkőzött neki, és oly pattogva beszélt, mintha kültelki dűlőútra-terelőútra tévedt volna biciklijével, azon utazna; persze hogy nem bakon ülve, hanem már állva, pedálon mégis. – Megtutuk a vádlottól, de aztán azt nagyon, hogy mindannyian degeneráltak vagyunk itt, ülésteremben: mert hiszen valahogy sehogy se tudunk csodálatot mutatni az ő emberiség-leleplező nagyságára. Ami lehet, hogy valódi nála, de én valószínűbbnek tartom azt, hogy ez csak amolyan ós-sóvány leveske, *filozófiai hígítás*, csepegtetve bárha abba végzetesség világhoz pancsolt ingyenkonyhai személyes eszencia.

(-----

 -----)

Akkor a vád már olvasott is: kusza botanikus asztaláról, papírjából, dobozaiból: „Elvégre az ember egyszer tajtékzó-barokk despota”, ugrabugrált ügyései leleményeivel. „Másszor meg árokparton, padon vagy pályaudvari horzsakőágyon vagy murvaágyon lakó etikus – pőreségét szemérmes Szabadság-lepedőkkel takargató, gyűjtögető-adakozó szellőzködő szektatag! Igazán?!” S intón emelte hangját, asztalra nehezedett, mindkét karján támaszkodott, s abból a helyzetből lövellt P. felé: „Komolyan gondolta P.-vádlott, hogy lehet ez több bukásnál?! Hogy több lehet ez személyes keleti-eredeti Zérusnál?” – Arca zöldessárgán sugárzott, s így ment tovább marhaterelő útján: „Hallottuk egyik tanútól, hogy a vádlott, egyszer túlzásba vitte komolyságát, máskor meg – s ezzel Sován Tibor professzor testámene éppenséggel nem szinkronizál!, mert máskor meg tudományos és művészi, történeti értékeken gúnyolódott P.-vádlott. S csodálkoznunk is kell, azon, hogy felkért szakértők egyike se említ nála kóros nagyzási s üldözési téveszmét; de ez annál kedvezőtlenebb P.-vádlott számára. Legyen ez az ő baja. Ennek az embernek nincs értékrendje!” Sietett a vád: „Gondolják csak el, hogy valaki – hallhatták: egyes tanúk, köztük Sován tanár-úr, köztiszteletű tudós, aki hajlott kora gyöngeségében elvetette a sulykot, rontva a bíróság megítélésén: na, jó, jó, legyen. De egy ennyire *elvé-teme-dett* védelmére!?! Pedig csak rá kell nézni! Nézzenek oda, nézzenek rá, és mindjárt látják is, tudják: hogy mekkora pazarlás ez becsületes *jószándokoktól*. Látják, látják, hát; hogy mennyire süt róla, csak úgy süt P.-vádlottból a felsőrendű gőg. Hát álljon csak fel!, ha a bíróság egyik emberének állnia illik, ha hozzá beszél az; álljon csak fel!” P. felé hadonászott. De kis szünetet is tartott az ügyész, várt, várt, de P. talán nem is hallotta: nem mozdult. Valamilyen ismerős hatalmas erő szállt rá. Valahogy mindenben ellenkező. És tudta, hogy döntése már visszavonhatatlan marad. A *döntés*. Továbbra is vállalni magunkat és közben visszautasítani! Olyan volt, mint amikor gyerekkorában verembe zárták, aztán amikor rátaláltak, leütötték bukóajtóról a lakatot, s P. kimászott egyedül a sötétből, forró nyirkos mocsokból. Elő a vakító világba. Legnagyobbval, ami semmiséget terem. Hogy patetikus? Mégis ezt gondolta: „Mintha újra születtem volna. És tudom már, hogy miből jöttem. És tudom, hogy merre visz utam...” Az egész pusztaságot egyszerre akarta látni, ami lassan elő is állt szemeinek. Mind ezt a pár napot egyszerre akarta *érteni*. Talán arra. Érvényes ez?, máris nem az. Másra gondol. De csak ez érvényes. Ezután meg világ tetejének? Fedél-fedőnek? Szellőzködése közben, valahogy kikeveredett a Rikat-ligeti fás-bozótos környékére. És ott mit lát?, mibe ütközik? Zsíros Manyával – a tanítóharangozó unokájával a vén kecske üzekedik. Hallott már olyasmit, hogy unokabátyjával-bácsikájával látták ezt a lányt. B. mesélte, hogy a lány apját kereste, de az nem volt otthon, aztán lement B. a nyárilakba, egyetlen szoba, tömör ajtó, szűk kis ablak, s mintha törülközőt akasztanak falba vert szögre: lógó szaténfüggöny az ablakon, és annyira bemelegedtek azok, hogy szólításra se reagáltak, a lány fohászkodott, dús-pelyhedő ölével épp helyezkedve; két nagy melle mint két duzzadt labda. „Mintha bevilágította volna a szobasarki homályt... ne hagyj

abba, még, még. Ilyenek.” És itt? Világos nappal; aligi méterekre sétálgatóktól: Manya bokor tövén, P. apja meg ráhajol, (apja nadrágja a térdek hajlatában; gyömöszöli magát az éhességű lányba. (Aki a fiúnak is tetszett! Sose gondolta volna. Ami talán nénik selyembugyijánál jobb. Azok után, ahogy félénk közeledését nevetve-csilingelve lepasszolta a tizenhétéves ápolónő-iskolás.) P. az erre következő éjszakától lett kétszeresen is kitaszított. Ismeretlen anyjával álmodott, legbűnösebben, feledhetetlenül, fájdalommal lepecsételten; anyja pont olyan fiatal volt és *mindenre ugyanaz mint Manya*. Pásztorórájuk után felült anyja a hatalmas konyhaasztalra (melyen némely munkákkal apja dolgozott), előtte mindent lesöpört anyja-M. arról, mozaiklapokra; asztalszélre csúszott, intett neki, fia fejét simogatva, majd csókolózás közben – lábaival mind helyezkedve, széledve fogadásához – a fiú fejét tátongó ölébe, vaginájába tolta. És mint öntözőréti szivattyútelepnél ömlik földekre a víz: nyűszített, élvezett, sírt; miközben előbb csak az asztalkörnyék áradt meg, aztán az egész házban emelkedett a spermaár. A házban, melyben titkon találkoztak: és mindketten elmerültek. Láncszemek, amik olyan szépen illeszkednek. Igazság?, szabadság?... szenvedély? Sz szenvedés. Ami édes, az fullaszt, ami fullasztó volt, az édes lesz. Ahogy a szív brutális alamizsnáit tömi magába a fej. Minden olyan nagy, semmi se fontos, grandióz, monumentális ketrecek a felhőóceánon, már csak az fontos, mint a sötétség erdeiben – mélyen-mélyen; egyikben ez, másik a másikban; a kékre vetődő hullámmások. De hol az eredendő érzékenység, amerre már tülekedne az intelligencia? Hiúság? És nem késő már ez? De ennyire kitartón? Sráckortól – öregedésig? Hogy kibírjuk egy darabig még e vergődést? Indíték? Azt már nem. Hagyjuk ezt detektívregényeknek! Mindegy. Nevezzék annak, aminek tetszik. És ezen az emléknymon ekkor a vád hangja szűrődött át: „Láthat-ják, látják! Nem nehéz belátni, hogy hatása alól a magatehetetlen ember – valamikor szintén volt fiatal, nem igényel extraképzézetet, az, hogy tanú se tudta kivonni magát a vádlott hatása alól. Egyéb vallomásokkal most nem foglalkoznék... Ezen azért is csodálkozhatunk, mert P.-vádlottnak jelleme sincs. Így tudhat olyan gyorsan idomulni-váltani, mert nincs miben váltania, hiszem őt nem ragasztja morál, nem zavarják konvenciók; társadalmon kívüli ember, látjuk: a lélekmozgások embere; aki örültek regényes éjszakájába való, ahol minden megtörténhet, de ezen viszont ott, ezen, és semmin se: nem csodálkoznak.”

(-----
-----)

P.-t igazából testileg is fásasztotta a nagy produkció, s ezután még kevésbé figyelt; lehet, hogy darabig aludt.

Majd hallotta: hogy nincs túl nagy kínálat számára, s az ügyész már P. apjáról beszélt. Mentségéül hozhatná azt, hogy volt kitől örökölni!

Ugyanis az élet azt mutatja – magyarázta most szélesen, mint egy falusi tanító beszél nebulóihoz: – Azt mutatja, hogy e hóbortok, ha már a vádlott: hazafias öblögetést, politikát, italikusan előkészített gondos-omlót, s ki lenne mondhatója, hogy hányféle dolgot nem talált-említett s kínálgatott is még nekünk P.-vádlott (-----) – hogy miket nem tart még *manipulálónak* – bizony,

ilyenek tettei megtéveszthetik a jó szándékúakat, a többiekre szegeződő, azokhoz szegődő bizonytalanokat. – Talántán ideges volt, szomjas is lehetett, mert töltött magának vizet; lehet, hogy torka száradt ki. De köhögés fogta el, majd úgy határozott, hogy mégis inkább leül.

Az ülésvezető W.-ügyvédhez fordult; kérdezte, hogy az elkészült-e védőbeszédével. Hogy az idő rövidege nem befolyásolta-e esetleg, érvei hatékony kifejtésében: – Javában esteledik – mondta. – Maguknak is érdeke, hogy lecsengjék ennek a napnak.

W. mondta, hogy „természetesen...”, s P.-re sandított.

Meglehetősen álmosan kezdett. S mindvégig álmoságával leplezte feszültségét; nyugtalanságát, (meg)illetődöttségét – unottságát?; amiért nem tud eléggé hajlékony lenni, mert szeretett volna megfelelni. Az ügyész keménységétől is gyengélkedhetett. Az rendelkezett dr. W. erejével.

De azért W. mégis előkocogott; s vesszőparipáján: azon a sehányéves-nyeretlennel: Tudattalanon. Persze hogy nem kis elveszett csikón, de hogy paripán?! Az elől-hátul fodros-nagytomporú tépett szájú lenyűtt; dülledt szemű makacs-püf-fedthas hosszúsörényű bogáncsos, sötétbarna Tudattalanon, hát nem is elsőfű-csitkón! Szerencsétlen jószágon ott járkált, rázatta ő is magát; zablát, szíjat-vasat rángatott azon, még alig fogott fel valamit ebből a helyzetből. Imbolygott rajta. Az meg ágaskodott vele, vézna lábain néha meg rogyadozott a lovarda-látogató lovas alatt. W. forgolódott hozzá, nem sajnálta se a „paripát”, se magát: s talán mégse volt annyira gyámoltalan, de unott se?, mert hiszen nem is volt célja-útja: mondanivalója. Ezért jött, itt volt, tanyalátogató szabadidő-vendég volt.

Bizonygatta volna, hogy legalább félelem volt P.-ben; kétkedés. Hogy védence nem elvetemült, mint amilyenek a vád festené.

S felkapta az ügyész pihe lovagfegyverét (más se hiányzott!, nemcsak hogy W. kezében, de önmagában is rezgett az; remegett); doktor Wolf – sarokban – feltalálva P. apját, öreg P.-re széles mozdulattal, mintegy kitüntetett múzeumőr, távlatvezető-tárlatvezető, lassan rávezette hallgatósága figyelmét. – Kénytelen vagyok vitatkozni a váddal: abban a tekintetben, hogy védencem szempontjából releváns-e az, hogy mit örökölt s mit nem örökölt. Ez ma már nem tudományos kérdés; született adottságokon túl – súllyal esik latba az ember-alakulás környezete is. Márpedig akkor, ha ez így van, akkor valamilyen felelőssége a társadalomnak ugyancsak lehet. Bármint is lennének elmebajjal. Vagy arányokkal. Mert az, védencem életébe, védencem érzékeny-válságos korában: ésszerű, megfelelő eszközökkel – nem volt képes alakítólag közreműködni.

„Nem nagyon tudok arról, hogy bárki s bármiben is akadályozott volna”, csóválta fejét P. „Hogy akadémikusodott volna bárki is: bármiképp. Rebelli ugyan nem voltam, de engedetlen bőven azért” - - -

Viszont? – haladt tovább a védelem: – Viszont *funkcionális zavarok* vezethettek védencem agyának strukturális átalakulásához.

„Tehát szerkezeti változást gyanít fejemben!”, gratulált magában P. dr. Wolfnak. „Ha bolondnak nem is mond.”

S W. V... meg ugyancsak sorolta; mert lehet, hogy ennyire fölvilágosították őt azok a pszichiáter professzorok?: – Az organikus elváltozás valamilyen *szociális következmény* a pszichén.

(-----)

Az ügyvéd P. szökését, mint *menekülést* hívta segítségül: a haza elhagyását. P. menekülését; hogy valamilyen büntetést élhetett meg távoztában-futásához; repressziók!, melyek P. családjából-környezetéből származhattak-indulhattak: s ez *ügyszintén* társadalmi lehet. Védencének sérülése, menekülése – talán még félelme is. TÁRSADALOM. Mindezek létrehozhattak P.-nél olyan változásokat, melyeknek ez lett következménye.*

(-----)

(-----)

(-----)

Vagy mégse?

XVI.

Kalandozó figyelmére – egyszer csak hallja P., hogy a védelemnek rokonszenvvel említette valaki. Olyan, akivel P. beszélgetett.

Hogy Arnold is megbocsátott...

Doktori Wolf V... dekázgatott – vádnak válaszolva: *személyiségnek* kártyavár-statikájával, szappanbuborék-fogalmú odavisszaszíné dinamikájával, labdázott, ruganytartalom nélküli gumilabdával, s Tibor tanúskodására váltott, Herbertet is említve. Majd a vádnak udvarolt már: – És hallhatták zsidók halálba-meneküléséről az ügyész urat, de ha ő nem is említette, azért voltak e világban olyan menekülők is, nemde, olyan menekülők, akik természeti-gazdasági csapások előtt menekültek, járványok előtt és társadalmi földindulások előtt (gyerekek vizsgáztak pl. öngyilkossági próbán –) futva hagyták itt hazájukat, hagyták el életüket... „Ezt talán nem kellett volna mondani”, figyelte föl egyszerre P. S akárhogy is: mély érzésűnek mondta ő is P.-t, védencét, aki mindössze csak abbéli végletességének áldozata.

És? P. tettére vannak enyhítő körülmények. Még akkor is ezt mondja, ha tanult kollégája már bemutatta: hogy védence előszeretettel fricskáz – fricskáz körülményeket, melyeknek néha semmi közük sincs e fogalom tartalmához, törvényeihez. Tapasztalhatta is ezt. Amik ráadásul, korral is változhatnak. Az ügyész arra kérte a bíróságot, hogy észére támaszkodjon, W. azonban azt indítványozta, hogy inkább szívére hallgasson a bíróság!

Fölnevetett erre a kontrasztra már P. „Az árnyék fehére; amiről nem lehet biztosat tudni. Hogy mihez is tartozik. Mi lenne az, amihez tartozna...”, de-rült. „Ha ugyan nem abból indulunk, hogy régi népek még szívben székeltek értelmet?... részben. Az ész azért rokonszenvesebb: de esendőbb; lehet, hogy adott ugyan anyagisága, s egyáltalán nem is pszichológusok tapogató-értelmezésében, hanem pusztán biológiai-anatómiai s élettani-funkcionális-adottan: fizikokémiai, kvantumfizikai értelemben. Amiben az időutazásnak lehetnek esélyei, perdületei. Előre – a múltba? Hogy – tán? – az lenne természete. Erre

utalnak ittlétünk gyarlóságai: hogy csak ritka járást engedélyez nekünk ez a szerkezet-működés: ez önálló! Fenn.”

A védelem, végezetül – félénk fenyegetéssel – figyelmeztette a törvényszéket, hogy nyugodt álmok szűnhetnek, ha túlzó ítéletet hoz az.

Székére huppant.

A teremben összecsapódott egy-két tenyér.

Mintha a közönség színházban lett volna. Dr. W.-nek tapsoltak?, vagy netán ellene?

S az imbolygó kis hajtorony felkelt helyéről, pakolászott, s mosolyogva tájékoztatta a nézőket, hogy most már tényleg nekirugaszkodhatunk ítélethirdetésnek, csak némi szusszanásra még kivonulnak...

„Lehet tápázkodni, készülődni...”, gondolta P. azokra, amiket alkalmilag felcsípett. „A vád egyértelmű volt?: határozott produkciója mögött csak még nevetségesebbé váltak védelemi harceszközök; mivel azok folyvást történetem színpadi hiányosságaira utaltak. Az ügyész legalább – noha korántsem arról beszélt, ami én vagyok: határozottan másról beszélt. Hasonló szavakkal ugyan, de másról szólt.

Lassan ki is lúgoznak bíróság s hallgatóság előtt, s ilyesmitől jelentéktelen-né is lehetünk. És az is milyen jó.

Ez – egyfelől – érthető, rendben. Másfelől meg szorítás támadt torkomra, feszülés ereszkedett mellkasomra. E fiziológiai-fizikai testi tünetek egyre távolabb tettek ettől a tárgyalói melodramától; igaz, némely tünetekre lehet ugyan legyinteni, „valahonnan jönnek!”: aztán kiderül, hogy az ember állapota mennyire kritikus.”

(-----
-----)

Nyolcadik fejezet

XVII.

„Feltehető, hogy mindketten elég túrhetően dolgoztak, tanítanivalón”, fogott hevenyészett összegezésfélébe vádolt. „Jogtudományi mesterkursusra kaptunk meghívást, bebocsátást! (És ó! Lám csak, lám, hogy integet, roham-szerelmesen, az a várkisasszony, vártoronyból; hogy az ismeretlen lovagnak elébe-kezéhez, földre szállt épphogy a liliumlomság fehérségének átítatott boldog keszkenője.) Bennem ugyan ő se lehetett biztos, de ez nem izgathatta egyiküket sem, csak találgathatott ez is, amaz a fél is, de a nyomozókban bízhatott mindkét oldal; a kapott peranyagra lehetett abból némelyes „hitük”, bárha ilyesmi, esetleg, szakmai-ártalmas.

(-----
-----)

De még ez se ilyen egyszerű.

Ezek mégis ellátták feladatukat; nagyjából, úgy, ahogy tellett tőlük, minek neheztelni rájuk.

Jobb időkben Hippokrat-úr valamelyik szelleme kezdeményezhetne velem szemben is egy csinos kis karlevágást, minimum ilyesmit, s ha más valláshoz illesztettek volna avatásomkor, avagy más kultúrához tartoznék, most lehetne is értem tort ülni, kántálni, újulón-fájón, mint annak elvesztéséért, azért, aki kitért, de hát ez tényleg olyasmi is, saját mértékében, és most azon csodálkozom, hogy erről nem tett egyik oldal se említést.

Ügyész s ügyvéd – elég jól vezette be magát.

Az előbbi két paragrafusra hivatkozott, s kivételes büntetést emlegetett. A vádlottnak: igen nyakatekert – de számára világos kiindulásából következően – nemcsak Ginkó Arnoldot, hanem akárkit, de *in effigie* a többi férfit is meg akartam ölni. Úgy értené, hogy mindegy, hogy kit ölve. S még akkor is kitar emellett, ha tudja: jelképességre nem hozható ítélet.

Hogy P.-vádolt olyan lehet, mint az, akinek az élet pusztán önmagáról („egó”-járól) szól. S már születése előttről. Így fejezte ki magát: – Egy amolyan lefojtott bombafajta; s aztán buummm!, robbanás; mely csak embert érint, s mászt meg bántatlan hagy.

Ez lennék én nála, összefoglalva.

De ezt szintén hiábavaló lenne szemére vetni. A vád is, adatait vizsgálóbíró-Palcevtől s annak nyomozóitól kapta, kriminológusoktól s más szakértők jelentéseiből vette. Jobb helyeken nem úsznám meg néhány száz évnél rövidebb fegyházbüntetéssel.

Az ügyvéd enyhítő körülményekkel hozakodott-rukkolt elő, s ezt-azt kifogásolt eljárásilag. S megelégedett azzal, hogy eddig – nem volt dolgom törvénnyel.

Hajlott még arra is, hogy – furcsaságaim miatt – újabb elmésmzi konzíliumot tereltessen egybe; de csak mint „késő lehetőséget” említené. Mármint hogy örültek lennének? Ellentétben dr. Wolf-vele; aki persze hogy nem örült.

S ellentétben azokkal, akiknek – saját állításuk szerint – helyén van az. Ezért aztán nem szívesen hallanak számukra előírandó elme-kollégiumi (indulat, intelligencia, stb.) teljes (alkalmassági) vizsgákról, ahogy a bíráknál ez már – ugyan csak részekben – kötelező (politikus-jelölteknél, politikusoknál valamiért nem az).

S majd ők gyógyíttatnak (ezek a bizonyosak), kezeltetnek; miközben tovább harcolnak egymásért s a többiért: a maguk normális eszközeivel.

A normálisoknak pedig: szinte *bármit* szabad; ami csak eszükbe jut. Pláne akkor, ha eléggé középszerek, ravaszok, de jó magasan posztolnak, ahova nem engedett *lát*ni, esetleg még nagy hatalomban is; amiben helyükön lehetnek.

Sőt, talán *bármit* szabad ezeknek.

A többség azt képzei magáról, hogy normális. S kit támogatna a többség, ha nem a *több*-séget!? a többi normálist!

Érthető is; hogy nem a kisebbség mondja meg – a többségnek: hogy ki a normális, és azt, hogy ki nem az.

De mit bizonyít ez? Az égvilágon semmit se bizonyít ez.

Légy normális, vagy menj a fenébe!

És bízott még doktor W. V... a segédekben, azokban, akik ismerik a részleteket, s ugyan nem mondhatják azt, hogy már az a pör nyeresége lehet, ha *éreznek*, de netán alá is merülnek védenca gondolatvilágának, érzésvilágának”, zárta le a hirtelenleltárt P.*

Mennyire el volt foglalva! De cella-szobájában majd máshogy lesz; akár marad, akár megy. Ugyanis előbb vagy utóbb, ígérekző-hamarost de elítélt lehet, elítélt lesz. Elítélik.

Még pillantásával se üdvözölte P. azokat, akik még maradtak. Noha jobban tették volna, ha nem jönnek, ha otthon maradnak.

És mással (és máshogy) töltik idejüket!

Mert hiszen mi is történik egy *ilyen* hodályban? Olyan körülmények közé csöppen az ember, amikben legalább utánozható az, amit különben csinálna, vagy legalább részben csinálja is azt, amit szeretne csinálni.

De nem teheti; nem szabad? Nem kifizetődő, nem hasznos. Tehető bár; de nem ajánlott tenni azt.

A legtöbb dologban – csak beszél, forgatja páras-forró nyelvét, ahelyett, hogy kapcsolódna. (- - - - -) De itt pót-tettüket legfeljebb a hallgatás egységében gyakorolhatnák. De ha egyszer ennyi sok is nekik! s így kényelmesebb. Azokra a dolgokra pedig, melyeket nem csinálnak – bármennyire is szeretnének hallgatásuk kényszerfogadalmára rácafolni, vagy éppen hogy szeretnének *eliminálni* életükből azokat: legalább életük teréből, hiszen idejéből már alig; azokra?: már virula-virulensek. Vagyis: hasznos indikátor-automaták, szövegmasinák, amik nem dobnak ki magukból gyakori udvariatlanságokat. Ezért is akkora respektjük. S mindjárt is szórják azt, amit beléjük dobtak. Abban ugyan is saját magukat hallhatják.

Közeli arcok? Nem talált P. egyet se azokból.

S talán így jó; nem hallják azt, amitől félhetnek.

De mégis: feltűnt C. – Wolf társaságában látta; nő-mellette Branski Jan, akinek karjába egy copfos violaszín-szalagos kislány kapaszkodott.

Vigyázó kísérői – távolabb beszélgettek.

P. úgy látta, hogy tudomást se vesznek róla. És ettől bizonytalanság fogta el. De bizonytalansága csak addig tartott, míg a bíróság be nem vonult.

Csupa várakozás volt odabenn.

Megint fel kellett állni.

Az ügyész diadalmasan tekintett körül; ellenoldali dr. W.-t kereshette? És merre császálna az! De hamar visszatalált vádlottak padjához.

Majd tekintete vádpadi P.-vádlottra fordult.

És eszébe jutott P.-nek az a vallomásos-kutricás halálraítélt. Villanásos! Vajon annak elárult-e valamit – idején-akkor – a vádnak pillantása. Elárulta-e az a pillantás azt a minden-semmit; ami épp P.-t próbálgatta, fixírozta már?

Az elnök – a nép köztársaságának nevében – ítéletet hirdetett. S P. úgy hallotta, hogy a „nép nevében.....” És meg se nyugodott.

Amikor erre hivatkoznak, vajon ebben – nem-létező, de alkalmilag annál szívesebben hangoztatott bölcsességét óhajtanák-e nevetségessé tenni annak,

avagy csak megkérdőjeleznék bölcsességét? Vagy az ítélet bizonytalan voltát palástolnák-e önmaguk előtt is? Ahogy ő is elfogadja az ítéletet majd, elfogadja azt, és ezzel visszautasítja; nem kér belőle. Épphogy azzal utasít vissza, hogy elfogad...

Persze, voltak s lesznek is országok?, melyekben ugyanezt a fordulatot használja az állam, amikor szeretné magát közelebb tenni azokhoz, akikért működne; fenntartva pl. oktatás-betegellátás infrastruktúráit, rendvédő hatóságait frissíténi-gyarapítaná, felügyelő hivatalait, s ily alkalmakkor meg bíróik is hozhatják a nép tudtára szolgálói lojalitásukat-felelősségüket, állami áldozatokat ragozva, azt a valamit erősítgetve, hogy az állam lenne a népért s nem fordítva lenne ez.

S egyben felkínálják tárgyalótermekben is a közreműködést, mintegy kínálva-osztva felelősséget; ugyanakkor mégis kilóg a lóláb. Amivel ez állami szolgák tisztában is vannak.

Hírlett, hallotta P. régebben valakitől, hogy valamelyik déli országban, amerre nagy a hőség, fullasztó a párasság, stb. És erre: goromba klímára is fogták – először – egy bíró különös, de el is maradt ítélethirdetését. Amiben is az, ennél a bevezető fordulatnál, prüszkölő nevetésben tört ki, s képtelen is volt abbahagyni, s kudarcba fulladt beszéde; s persze, leváltották. Később ki is zárták köréből, s a sajtóban már az terjedt, hogy családi, személyes okokból bomlott el a fickó, s bulvár-szorgosok még azt is „kiderítették”, hogy nem is lehetett volna bírókari tag, mert a szokásos – elnök előtti, eskü előtti elmeorvosi vizsgákon elbukott: azokon nem jutott túl; valamilyen adminisztratív hiba csúszhatott kinevezésébe.

Peremtáji újságok cikkezni kezdtek arról, hogy a politikusokat – idejekorán – mért nem vizsgálják ilyen alapossággal! (Igen. Nevetetni valakit, hogy a nevetető saját magán nevehessen? Ennek is megvannak a maga hívei; e tanak. S e tanítás hasznainak hirdetői, élvezői...)

Hallhatta anyakönyvelt anyjának nevét, magának saját tanult foglalkozását. És hogy "büntetlen előéletű" volna, volt... eddig. De előre tervelten s veszélyes társadalmi tévelygésben, embert ölt most; s büntetése ezért: halál (le kell kopogni?).

Ezt mind hasonló hanghordozással adta elő a tanács-kisasszony, olyannal, mint amilyennel a tárgyalást nyitotta volt; s vezette is.

Hajh!, az unalmas lelkesség! (inkább viszolyogtató? a korlátos okosság!), a lelkeslélektelen unalmasság! (az edukatív lelkesség?)! A jellem töretlensége. A felszín felszíne.

De felejtjük államilag hitelesített szöveg-könyvelőnket!, aludjunk vissza?!, de ezekből kimaradni! AFITYFÁJÁT!! Rézányikáját! Rézányikóját!

Hallotta, hogy fellebbezéssel élhet.

Kérdezték, hogy *elítélt*-P. kíván-e szólni. Nem kívánt szólni. De a dolog *kerksége* okán azért P. ezt mondta: – Az ítéletet elfogadom.

Erre az ügyvédelem meg az Igazságosság Szállásának plafonjára lökte tekintetét: hallható – méltatlankodó – valami megbántott-hangú „au!”-t mondott; s fejét dobálta.

Elítélt látta P. nyomozóügyészt; Palvec úgy tartotta kezét, mintha előkelő szállodai étteremben, valami klubban: türelem-jelentkezne. De P.-nek jelezve; hogy: „Halihó!, én is itt lennék.”

Arra gondolt P., hogy talán, bizony – nem is elégséges az ő kiválasztása, ugye?, egyáltalán nem kellett vizelni! Merő víz volt, fázott: izzadságban.

S az is igaz, hogy a történelmi helyzet se túlzottan felfordulásbéli, azutáni.

P.-öregharcosnak volt egy barátja, tavalyelőtt temették. Akkortájt szabadult, hogy P. apját kiengedték. Azt a Josém-at hóhérkötéltől a nemzetközi sajtó mentette meg. „Amnesztiában részesült.”

Már siralomházban – mint diófa alatt, őszi udvaron – beszélte a vendég: ítélet után neki csak vizelni kellett. De nagyon! Arra a szóra, hogy „halál”. Semmi több. Szinte. (Akkor épp január volt.)

A család lányai ott sűrögtek Josém körül, aki pislogott, mintha sírását rejtene, dörzsölgette-törölgette szemeit, pedig nem, csak fáj azoknak valami.

A barátok házi „óbort” ittak alpakkatalpas metszett üvegpohárból, aztán maguk maradtak, hogy lement a Nap. A kíváncsi fiú el-elkapott egy-egy mondatfoszlányt, például becsteléről, egyebekről. S miután Josém hazament, az apa ezt mondta fiának, minthogy semmi kétsége se volt afelől, hogy jóval többet is hallott az. – Láttam, hogy mennyire megnyúltak füleid, amikor a becstelenség került szóba, hiszen mi is itt vagyunk. Még legdurvább időkben se mindenki becstelen. Minden korban kialakulnak hatalmi helyecskék, fészkek, melyekből vándorlások indulhatnak, s érkezik idő, amikor a hatalmi helyeket vagy a pénzt porciózzák újra, az viszont úgy van hogy a pondróinváziók nagysága és a becstelen és ezek hatékonysága ezekben a fészkekben meghatározott, és ehhez még jöhet ízléstelenség és számos dolog, amit te még nem értesz. – Mondta a fiú apja. Pedig a fiú sok dolgot értett már. És ezt is értette. Majd ezzel folytatta: – Olyan helyzetekben, körülmények között, történetekben, pillanatokban, melyek ezt valamilyen okoknál fogva megengedik, olyankor minden egyszerűbb, mert a többségnek mindez fel se tűnik, a tülekvők meg bármivel jönnek, tülekednek, a többieknek meg folyton más gondjai adódnak. Az is úgy van viszont – utalt az apa egy korábbi jókedvére – hogy az emberek többsége még nem ült börtönben. Vagyis elég messze tanyázunk még attól, amit becsületes társadalomnak lehetne nevezni...

És ezt mért hagyják? – kérdezett közbe a fiú. – Mármint a pondróáradást.

Nem tudom. Talán gépezetünk része ez... de van hogy nem hagyják, de hamar kisebbségbe kerülnek akkor is. És elbuknak – felelte az apa, és ezzel fejezte be: – De ez majdnem mindig magaszerinti – s kesernyésen elmosolyodott még. – Felemelő-fennkölt vagy lesujtó, együgyű. De csak ritkán az, ritkán olyan: aminek-amilyennek később láttatnák.

A nagykamasz – pelyhedző bajusz, nagy fekete tatáros szem és komoly, talán már akkor éjbe hajló fej – abban az időben nyitott lexikonfélét szavak fogalmi eredetére, tartalmakra, mozgások-változások elemzésére. Elemzés! Hogy a mesebeli Mómosznak – noha patrónus az (momusz) – köze lehet a mi kitalált, ijesztgető szörnymumusunkhoz (l. mamusz, manus?), a iocus meg a dzsókra bólint. Az ő nemzetiségeik nyelvi gazdagsága is hatott. (Csók. Csak.

Csekk. Csikk.) Stb. Micsoda badarság! És hirtelen határozottan elment a kedve, s tudta, hogy korábbi sejtése helyes; s ennek vége, vannak fontosabb dolgok.

„Nagyon is lehet, hogy ezt csak úgy mondják”, gondolta, valahogy így. „S azért mondják, mert a becstelen kevésbé forgat fel gyomrot, mint a gyalázat? Kit nem keserít el! Nincs olyan sodródás, mely el ne aljasítana. A következő lesz utolsó éved itt...”

Tudta már jól, hogy az emberek többsége úgy igyekezne leplezni aljasságait – maga előtt is lepletve, persze – hogy jelenébe kapaszkodó multjának egy sápasztó valamijére hivatkozik – ő is tudja, hogy nevetséges semmijére; hogy most ez meg az nem így lenne, képzeljük csak el azt a veszteséget: nem ez, nem így lenne; ha ő akkoriban nem úgy tesz, nem azt csinál. De józanabb pillanatban ettől a korhatag igazolástól, emléktől a világból is kiszaladna, de nem szalad ki, mert tudja, hogy nem lehet. Megfizetett, olcsón fizetett; és egyáltalán nem érte meg – aztán felébred és továbbra is minden erről az igazolásról szól. Hogy nem ismerte az árakat, hogy mi mennyiért? – fogalma se lehetett. Csak elkövette azokat, amiket a többi elkövet... és ettől a futamtól megint viruló-üde lesz.

Ítéletindoklás után a tárgyalást bezárták; az őröket utasították arra, hogy „az elítéltet vezessék el!”

Korábban nem tartották indokoltnak? – P.-t most meseautóra segítették: Lassú Lolyantára. Ahogy R. Lajos becézi e buszfélét?, a furgont.

Odakinn: nyüzsgés.

Tűzijáték ropog?, szórványosan. Ugyan ágyúszó meg hibázik.

Nappali világban fesztiválóz a nagy falu.

Megint akadt felednivalója?; hogy legalább keveset feledhessen saját jövő-jelenéből?, amit levetni készül: múltja becstelenje-tisztasága ürügyén.
(- - - - -)

Nem kevés áldozat. Ez már igaz. (- - - - -) Amint erre a Szabadság ajándékboltosai a látogatókat fel is hergelik. Szabadság, amit idegen csont-jósok kalapáltak össze sebtében, saját mű-hagyományaik, érdekeik szerint; a bizonytalanba egy új bizonytalant indítva, de nekik semmi se drága. (Itt elvérzett ennek, amott elpangott más.)

(-----
-----)

Messziből szagló készülődő dicső-kaki honibugyi-váltásocska?; amit szeretnének másnak nevezni. Hősibbnek, férfiasabbnak, nem ily impotentónak. (Mintha tudomást se vennének azokról a maradt fejekről, lobogtatott szívekről! – utóvégre is: sajátjukéiról.)

Az már majdnem mindegy, hogy azoknak passzolgatnának labdát, melyek hajlékonyak, akik sima-modorok, kofa-beszédűek, félre-üzletelgetők, s nem léptek pályára semmiből, de nem is érdekli őket. Különbözik meg minden rendezkedésnek kialakul a maga kliensköre, a népesség nyomós hányadára, jó sok hivatalnok, alkalmazott, pl. Stb. A változásokra nem fejében reagál, hanem zsebében; mindegy, honnan támadt fel, hogy az milyen maskarában jelentke-

zik. (A porukból fellobbanó diadalmas roncsokat-mocskokat mindenfele így fogadják-köszöntik özvegyek is meg árvák is?)

És megint erősnek kell lenni.

Mert mi történik folyvást-későre?, amiről tudunk és mégse tudunk; de majd, majd utólag tudva, majd tudomásul is véve.

(-----
-----)

De hát könnyű-e púpokat borotválni!, mint borotválni öleket, hónaljakat. Halakat. Semmi az!

Miképpen semmiség: kudarcainkat temetni; többit temetni – kudarcokban: saját magunkat temetni, netán gyászolók közé keverítve magunkat; közben.

Púpokat ledobni?!, operálni még csak-csak, de az meg fájdalmas: nem kapható erre érzéstelenítő, és a gyógyító-alakító sebész munkái sziké olyan éles, de olyan tompa! Hogy szinte nem is: dehogyis létezik!, dehogyisnem! Létezik az. Létezik az; és éle, az lenne: de nem túl könnyű hinni az efemer repülőkkel repülő ragadozóknak; efemer temetőknak, öltöző-(át)alakulóknak, operatőröknek.

Attól nem emelkedik a repülés, mert szellőzködő fehér lebernyeg-köpepek: fűzőldre cseréltetnek.

És miféle figurák! És mennyi párt!, mennyiféle mozgolódás és mocorgó! S a kapzsiság begyakorolt mozgásai összekeverednek mindben – kivétel nincs – mindben: az elviség mozgásaival; harcolni se képes, segíteni se képes; csak közösen kapcsolódó dolgok hozam-leltáránál sertepertél-buzgólkodik mind...

A milliárd is taszítódik egyesben, ahogy e szűk is taszítódik valamilyen mozgás szükség-nyomatára: mert hiszen bizonytalan is az, hogy szükséges-e; de sokan sokat mondják: mondogatják.

A nagyon nagy Világszekér megvasalva (hogy anakronizmus? nem az), átpatkolva: lógnak stráfoldalain megszaggatott-foszladó rongyok, nyilvános festés-ígéretekkel? a nyíl-irány valami piros-fonnyadt elhasznált, a kékes-szürke-foltos zománcpattogott bárha eddig „fölfelé” jelölt?, de egy mozdulat: s máris Világkocsi ölének közepéből, derekából fityeg mint terméketlenségre kárhozott valami; mintha pályával együtt a hirdetett-ígért s hirhedett szavak is jelentésük, tartalmuk vesztették volna. Mintha újra várnák ezek a szavak azt, hogy saját tartalmakat kapjanak. De ilyen tartalmak nincsenek, de van sok-sok-sok semmi. Ugyan kitől, mitől is kaphatnának tartalmakat! A törvények már el-ágyulta-alágyújtva, elgyávulta vissza-idő ebben az előre-azért-is-világban nem túlzottan fejthető meg; nem lehet változni, s változtatni is csak akkor lehetne, ha a szekér visszalódná: agylágyulta? s ha nagy teherrel fordulva útszalagra, az jobban is gyúrne: maga alá hajlítva, ponttá tömörítve. Ebben nem kötekedik: akár ha gyalogos, akár ha szemlélődő; itt most épp jelentéktelenné is lesz szinte minden, majdnemhogy semmi sincs ingyen, de már magától megy a fuvar (- - - - -) hogy ekkora-ennyi fordulás: Napra kötve. Lógva. Kúsznak kerekeik esőerdő-indák, hegyek... tengerek-folyók tüskés életeibe kapaszkodnak kül-lők: önmagától jár ez; le is csukva, mint uradalmi Rolsz, fel se kell nyitni, de a

kerekre tekeredett hulla-százmilliókat, végtagokat, fekalikus beleket se lehet lekaparni; az irgalmatlanná sűrűsödött fizikai tömeget!: csatakosat, bűzöset; gyerekhullák gyülemlett feleseit, menekülők omló-bomló kacatjait, minden forog, semmi sincs ingeny.

Noha most (már) nincs csak „egy oldal”?, azon árnyék és fény: s egyben – e kettő.

Sokkal elemibb-megrázóbb helyről indul majd az a görgeteg.

S előzőnli, elő-zön-li, el-özönli; no, persze: egyik nevén az pedig *verde-ső ujjongás* lenne; természetesen. Mi más is lehetne! csupán némely beszéd megy arra – cammogón bár – hogy ez, hogy egyszer, ez: meg fog állni. Ez a rendje minden ballagda-billegdélgetésnek, ténfergésnek-vánszorgásnak, lengésnek-mozgásnak. Egyszer behajt udvarra-udvarunkra, s nem az a sok seprő-lógó, feltekeredett, már nem az ijesztő benne, ami rácsavarodott, hanem az lesz az (nagy szó!, ha egyáltalán fölvetődhetne is ezekben ún. *szabatosság*nak kérdése): nem az lesz AZ, ami azután jön, vele jön, ami kapcsolódik ebbe: az útba; amikor befordul, tömege verekszik súlyával, jó, hogy szinte vánszorog, majdhogynem lesz puszta tömeg; és valahonnan újra csak döntenek arról, hogy most már ki kell üríteni. (De kétkedés – mert náluk sok lett a jóból? Boldogságra hiába ásitóznak; már látni legalább, hogy hiába, hiába. De hát akkor mi van? Ki akar balek lenni? A szlogen legyen ez, hogy: élvezni!)

És akkor Világszekér megbillen, és akkor nem a porral hurcolt látott vándorműsor számít – ami lezuhan-leszakad, és a publikum még maradhat?

Talán.

Úgy mondják, hogy változható világban is – minden ellenáll a változásnak.

És ti, képzelet-felhők, ne kapaszkodjatok, eresszétek a lábakat, amikbe kapaszkodtok! Emelkedni!, emelkedni? Hiába vagytok netán „a világ” – kevesek vagytok. Könnyűnek találtattok; hogy így mondjuk. A világ is ellenszegül a változásoknak (és fütyül is mindenre). De a világ olyan kerekre jár, mely kerek előző járatokat keresztezhetnek. Visszatérés nincs. Minden a maga járásán tapos, ha nem is úgy, nem pontosan úgy, ahogy gondoljuk.

Erkölc? Még csak ki se hült – és máris a lángok? Minden filozófia erről beszél, ezt ígér-tervez, erre vágyaszt. De fogalmuk sincs egésről. Tartalmakról; melyek mindent megelőznek – s részeikben. Azokkal. És még közbejönnek idők-erők is, melyek utakba állnak. Azok se különben. Ezért aztán jöhet is az öröm. Akármennyi az. Úgy is kevés. Izzadságban kúszó agyvelő. Elég. Ellentmondások? Azok, bizony! Kérdések. Még mit nem!

Süllyedés, esés... merülés. Semmi más.

Vége az első résznek

(folyt. köv.)

A szemét fia

második rész

(egy nap)

Első fejezet

(-----

-----)

Látogató Palcev azóta már ki is sántikálhatott börtönházból. „Nem ártana aludni, de annyira felizgatott. Mért volt ez a hirtelen látogatás ennyire sürgős neki?“, fontolgotott P. „Aztán meg lényegileg hogy fordultak dolgok!“

Azok alatt a hónapok alatt, hogy felhozták P.-t az Égbe, Palcev elrongyolódott, hajlott lett, majdnem alacsony, bal vállát megemelte, jobb karja lógott, így vergődött.

Üdvözlétem! – bicegett be cellába dr.-Palcev, fogdaigazgatói kísérettel. – Köszönöm a szíves kalauzolást. – S hátrafordult kíséretéhez; aki mint gáláns rehabilitációs fürdőtulajdonos mindjárt távozott: magára hagyva beutaltat s annak látogatóját. – Ahogy ígértem, jöttem is... látogatóba. És hozok egy jó hírt is. Különben már sejtheti. Köszönje TÖRTÉNELEM-asszonyságnak, mely mégiscsak kiszámíthatatlan. És nem pusztán szeszélyes-veszélyes.

A történelmet hagyjuk – mondta elítélt. – Kafarnaum... füledt ólomkoporsó-gyűjtemény. E fajbéli – egyeseknél biológiai nevezett masinéria: nem arra tart, hogy az addigi hasznos dolgokat egybegyűjtse, gyarapítsa. Mindegyik korban – mindegy, hogy miben – valami új esztelenséget hajszol; mérgezve másikon, saját magán.

Hát nem erről szól az egész Világmindenség?, permanens zűrzavarról? Doktor, aki betegét mérgezi. Ebből nem lehet kikecmeregni.

Mennyire örült pedig P., ítélethirdetést követően. Két-három órával azelőtt még? Még ha nevetett is bajusza alatt az a folyadékony-várakozó ügyész: ott, tárgyalóasztal-környéken. Ugyan nem épp ott, de mögötte-környékben.

Alig tudja P. elképzelni, hogy amaz P.-vizsgálóbírónál kevésbé lett volna jól-informált. Az se zárható ki, hogy dr. Palcev igazi bennfentes. Valamilyen tanítványokat emlegetett valamelyik előzetesi, szeptemberi-októberi találkozásuknál: – A huszon-harmincévesek szorgalmasan tanulják a vedlés divat-hullámlásait – mondta volt P.-nek, akkor. – Egy darabig noha még lötyög rajtuk a módi-hacuka, vagy csörög az, de aztán magukhoz idomítják ezeket. Csakhogy se izlés, se tartás...

A sallangi pusztai-zsinórosat?, avagy talán épp a röhej-neo habos csipke-módit, netán még csiricsárit is? – mondta párjaritka, de sokkal inkább alkalmi témára P. – És persze azért mégis csak megtanulják azt is, amit maguk már szeretnének feledni. Amit tagadnának maguk; és majd úgy is játszanak hatalommal, mint nagyok játszottak: haláli csendben, titkosan –

Sietnek, na! – ez érthető; mi se tudtuk még az erőt élvezni; hogy mit tegyen az ember mutatványosan, és mi az, amit inkább rejtegesse. – Ezt mondta erre a nyomozóügyész...

(- - - - -)*

(- - - - -)

És hogy indított, beköszönőjét követően! „*Irigyelem az idegeit. Látom, hogy máris dolgozgat. Alig hirdetett ítéletet a kis bírónő!*”

És P. is: hogy fogadta! *Gatog, gatok; jól látja. Köszönöm, de azokat én majd egybeszedem.*

Elítéltnek rögtön feltűnt (támboton kívül), hogy fogyott valamennyit a nyomozóügyész. Húzza lábát. S mintha cipője felett flastrom gyűrné a zoknit. „Ó, igen; a szövődmények...”

Készül hát, a nagy mű!, látom – folytatta a látogató. – Ne is rúgkapáljon!

Nem készül semmiféle nagy mű! – ingatta fejét P. – Már hogy készülne? Nem vagyok író!

Dehogyan nem készül – ismételte Palcev. – És mik ezek itt, szerteséjjel meg ebben a dobozban? Tudok, amit tudok.

Van olyan, amelyik nem bolond, nehéz kategória, de olyasmi, amellyel tele az utca, és ez olyan, hogy szétszórja magát. Nézzen hát így ezekre. Mindenféle mellékes és fölösleges mozdulatokat csinál, mindegy, hogy sajátos-ostobákat, még övéin is rongálókat, de csinálja mind; s jórészt azért csinálja, hogy dicsérjék, annyira kiéhezett, mindegy, hogy ellenségtől származik a dicséret, vagy sem, fontos, hogy bizonyítsa, hogy neki nincs ideje csak ilyesmikre: éves kampánynapokat tart mintha temetőben; s persze, ha nem gondolna annyit saját magával, s lenne ideje, amiből viszont ki se látszik, akkor még ennél is hasznosabb lenne. És ez még hízeleg is rossz lelkiismeretének. Ha összeszedné magát, kevesebbe kerülne, de akkor nem lehetne az, aki.

Vagyis ne tartsunk igényt az emberiség egy részére?, mégse?!

Ezt maga nálamnál jobban tudja; de ne vitatkozzunk most ezen. Nagy falat. Univerzális mócsing. De mi történt magával?

Csak nem mondok magának újat ezzel? Rohadunk.

Égi csőszmalom! – s elítélt helytel kínálta a látogatót; fekhelyre mutatott.

Ne is beszéljünk róla! – s bólintva, ágyvégen keresett helyet a látogató. Körülményes-hosszan. – Azok a csavargók mindenféle pancsoldákba küldözgetnének. Fürdő, fürdő, fürdő! Hibbantak!

Egy gyilkos naplólapjai. Én mindenben hiszek, néha még az észben is; annyira kételkedem. Volt láza? Úgy látszik, babonás lettem.

Negyvenes. El is vittek. Fájok, zsibbadok. Kikészít! Na és most miről kételkednék, mire menne magánál az a *gatás*?

Erkölcscről?, egyebekről menne. – P. kicsit fölemelkedett Thonet-székről. – Az, az – helyeselt. – Oda, jó; ott nyugodtan lehet.

Aztán mire-újra jutott? – dr. Palcev szinte leroskadt a priccsre; hunyorgott, aztán még hunyorgott, hosszabban tartotta csukva szeméit, mintha koncentrálna. Vörös jobb szeméből kihullottak a szempillák, ez a szem hasonlított valamennyire a fogdavezető szeméhez, de ezt P. szomorúnak látta. A vizsgalóbíró

egy skatulykát kotort elő kabátzsebéből, szájába hajított egy pirulát. Elfintorodott, meg is rázkódott, szájából kiütöztek feketés-sárgás fogai. – Ezzel nem kínálok – fordult aztán P.-hez. – Szóval mire jutott?

Persze hogy csak olyan értelemben, hogy az ember vállalja a veszélyt, ami őt megsemmisíti majd, mondjuk; s mindenképp leteríti. Nagy dolog, ugye? – „Pedig aligha pipázik”, gondolta elítélte. – Vizsgálódásaim arra mutatnak, hogy erkölcsinek lenni bárgyú-satnya lovagi-udvarias vállalat; amolyan hipolüti.

Hogyhogy? De azért mégis nagy dolog! Legalább maradványaira.

A mitológia hegylakói eléggé szenvedőek, eléggé szófósók és eléggé szarkavarók; de hiszen azért lettek kitalálva, hogy utánozzuk hülyeségeiket, netán elrettenjünk azoktól a dolgoktól, amikre egyfelől ácsingózunk. Nem megyünk nekik! (Ezeknél majd „a vergiliák” csapnak rendet.) Tudja, a káosz gyökerei, melyek mint a fűszálnál lenne, megint életre csálnak. Itt lenne ez a morál-rártartó Hipo-herceg. De nem, inkább maga az apakirály. Minek kért ez fia fejére bosszút? S mért nem vetődött-érkezett udvarába egy jó!-, mely felvilágosította volna. S leginkább: miért nem ragadták magukhoz azok a kedves kiagyalt mindentudók?, mért nem szedték fel H.-királyfit: szaggató, zúzó-mállasztó szekérekerek alól, paták robaja alól. Persze, ezek is örültek. Van válasz?, de nincs válasz. Mint az életben is mehetne: ha valóban maguk szerint járnának, mint amazok; sziklák üregeibe falazott lányokat-hölgyeket termékenyítve, királygyilkosokat, vagy nemkirály-gyilkosokat nemzve, valakik. Még nyamvadt földi hús-vér alattuk-valókat is pirulásba hozva, elemi-hiába, dolgaikkal, avagy csupán degenerált ötleteikkel. Melyek, persze hogy emberiek!

De ugyan lehet-e még valamit mondani Szamoszati Lukián után? Homér, Vergil.

Csak óvatosan, doktor-úr! Más tészta, de ugyanaz a tészta.

Például!

Konzervbabér. Kiutalt helyretét. No és az Éjszakai Horasz...

Plátó vagy Dante – maradt sorolásánál Palcev.

Ha már így mondja, a *plátó* a fontos, nem a mondás fontos. Évszázadok nem kerülhették ki, bárhogy is titulálták maguk, bármiképp is nevezte azokat későbbi kor.

Monip és Kratész után?

Úgy van!

Azért mégis jutott valamire! Hogy pl. satnya? vállalat –

Adatok mondatják ezt. Csak én másképpen jutottam ide. A maga „erkölcsi lovagsága” társadalomból indul; és jogon, törvényen keresztül mutatkozik.

És a magáé ugyan miben jár-ke, járkálhat? Miben mutatkoznék az, ha nem társadalmiban mutatkozna?

Az enyém önmagában ered, magából indít és arrafelé is halad.

Nocsak! Ilyen is lenne?

Befelé halad, gyarapszik, terjed. – P. a kiszolgált szék támlájára fordult. Pillanatra úgy tűnt neki, mintha jobban érezné magát. – Ebben olyannyira különbözünk, hogy amíg – szerintem mégis működik valamicske, addig a maguk erkölcsé nem több mint ajánlgató-alkalmazkodó *félénk állóparti a többiekkel*, amolyan büfézés.

Nem elég a gondolat szabadsága? Ó!, nem elég az eszme szabad áramlása!

Ugyan már! – nevetett fel elítélt. – Jó lehet ugyan, hogy áramlás, bár még az se. De a gondolat tényleg lehet szabad?, de meddig az! Hogy lehetne képes valamire is az, hogy válogatás, akarat, beépítés, liftezés! Eleve nincs is válogatás. Így üt le ez; hogy: gondolat, szó, aztán a többi. Majd onnan meg visszafele valami általánosból, képletszerűből: fogalmi alakulásokon-alakulatokon keresztül – egészen a fogalom születése elé!

De én nem is ezért jöttem! – szakította félbe ekkor elítéltet a látogató. – Lenne itt valami még...

S hogy *valójában* (?) mért is jött, az is kiderült ezután a közbelépés után. Elvégre annyira hitetlen lenne Palcev, hogy optimistának se tudna most már elszegődni?

Ért engem, ugye? – kezdte e vasúti-hangoló váltókörte-váltást. – Szeretnék hallani valamit, magától. Na!, nem is ujjong?! Nem ezzel számolt. – A látogató körbehordozta tűnődő tekintetét elítéli „szobán”. Háromszor három-négyszer négyszeri kubikusméteri mértékben. – *Nolens volens*. Akár fellebbeznek doktor Wolffal, akár nem fellebbeznek. Értem én, mert hát magára legkevesebb: évtizedes magánzárka vár. Ha nem fellebbeznek, akkor is így lesz; majd fellebbez: maga a törvény. Ha valaki tíz évnél hosszabb időt tölt – több időt tölt – magánzárkában, hiszen tudja: az már vademberként kerül ki. Azt mondom *bojtárimnak!*, hallgatóimnak – csak tréfából mondom, gondolhatja – azt mondom nekik, hogy ilyen elítéltből: vád-ember válik idők alatt. S én helyesebbnek tartanám, ha már inkább élete végéig maradna az. Vagy kivégeznék. Úgyis visszakerül. S ha maradna, legalább nem követné el azt a valamit, amit úgyis elkövet. Mit gondol maga? Mégis. Arról, hogy maga volt nálunk az utolsó! Mert minálunk holnaputántól tiltott a halálos ítélet!

Vagyis erről lenne szó – mondta elítélt. Nem csalódott, de elhallgatott. Lehet, hogy valamennyire váratlanul érte a látogató vallomása is, meg zavarta; hogy ilyen rossz állapotban idejött és valami olyasmiben kezdeményezne esetleg beszélgetést, amihez ő nem ért. P. nézte, mint sötétedik, hogyan tart most világosság felé a sötétedés.

Erről lenne szó; ezért is jöttem. – A látogató elhallgatott. Majd később mintegy magyarázatul tette előbbiekhöz: – Vannak dolgok, amiket hamarabb tud az ember. És vannak emberek, akik, ugye, hogy később értesülnek dolgokról. A törvény ezután *reménnyel* kecsgetteti a vádlottat. A világban elegen várnak halálos ítéletük végrehajtására, s itt, nálunk is, ettől kezdve, míg más döntés nem követi ezt: az előző hibát egy következő, a mostani helyettesíti. Előbb még hallgassa csak meg ezt az esetet! – És P.-nyomozóbíró rátért annak taglalására, amiért voltaképpen látogatóba érkezett (kis szünetet tartott előbb, jobb szemével bajlódott, de aztán minden rendben lett. Elővette a kis papírdobozkát; és ezután már csak még egyszer nyúlt zsebébe emiatt): – Modellizzunk!, ha nem bánja. Valakik ketten; ketten, együtt, azok, egymást támogatva követték el tetteiket; vagyis büntetésüknek nem lehetnek túl nagy fényévei egymástól. Az após rávette a tizenkilenc éves gyereket, arra, hogy vágják el valami szerelmes kergebirkának torkát. Hogy neki itt ezután ne kerülgesse azt a kis feleséget. Az apa lányát. Aztán még vágják le annak két kezének fejét. Hogy ezek így már bitóra is elegek lennének? Megcsonkítani,

miután az már úgyis kimúlt. Lehet, hogy azért csinálták ezt, mert hívók lennének? Nehogy kapkodhassanak-nyúlálhassanak még azok a karok, másvilágon. Hallgatom!

No de mire való, mire menne ez? – kérdezte elítélt.

Bűn(tett) és büntetés – formázta zárójelét látogató-Palcev.

„Végtére is: mért ne?”, ilyesmire vette sommáját P. „Ezért jött. Úgyse úszhatom meg”. És bele is fogott az alkalmi vizsgába: – Vagy törvények szerint ítélnék el valakit, s elveszik tőle szabadulásnak lehetőségét, vagy halálbüntetés – törölve? – nézett kérdőn Palcev doktorra P. – Ugye?, ezt mondta.

Ezt mondtam – mondta Palcev.

Akkor nekem eléggé érthetetlen, hogy mi a csudának maradnak még bíróságok!

Érdekes. Hatá-rozot-tan érdekesnek mutatkozik. És mit mondana ezzel? Bíróságok nélkül nincs élet.

De akkor meg a maga bíróságát ki kéne egészíteni.

Mégis mivel?, minek! – S nyilván, csak amolyan szakmai ártalomból, hozzátette kérdéseire még a látogató: – De maradjunk inkább a tárgynál!

Mivel? Mikkel! Egy etikai szekcióval és egy összegezővel, vagy úgy is mondhatnám, hogy orvosságossal.

Hogy érti ezt? A törvény? s hogy igazság vagy igazságtalanság? Nem ez számít. A törvényt be kell tartani, és akkor nincs siránkozás.

Százötven éve már olvasták kapitányjelölt Edmond Dantesz gróf-történetét, jobbára.

Tipikus multibűnöző...

Úgy is lehet mondani.

Voltak más nevek is, Menszaginok, Kuznyecovok, most már lehet róluk beszélni.

Szerencsétlen bolsahibok. Politikusok. No persze, hiszen az érdekek. Melyek felfalnak, csontig szopogatnak ezekre a cubákokra, szemérmesen vállalt-titkolt bűnöket és erényeket is bevonva ebbe az akarát-lakomába. Maguktól, és akárkitől – ahogy önmaguknak diktálnak. Ezekről, névtelenekekről is... én már régebben halottam.

Csak nem azt mondja, hogy a genfi eszme csúnya eszme lenne?

Az eszméken nemtelen ember kotlik... ha mániákusan is, ha úgy is kell lenni. Mind ezen lógnak bennünket; jón, becsületen, erényességen. Egyebeken – aztán érkezik idő, erő... de azért ez mégse olyan tévedés, nem oly rögeszme, melyet világfölfedezésre vihet egy ismeretlen géniusz, ha – értesüléseken túl – véletlen törvények is támogatják azt. Sajnos, ez a titok – úgy néz ki – mégse volt igazi titok?, valamiért nem kínált megoldást vele pl. egy alacsony, bozontos, zömök, parasztivallas, tapasztalt utazó, harcos, bátor és jószándékú és végső-kig szótlán lendületes; bizonyára másutt lehet abban a falban az átjárát, mely a világot összekapcsolja, feltéve, hogy azt e faj kapcsolhatja össze, de könnyen lehet, hogy ez is csak egy hát, egy hulla háta, egy „faj háta”, melyen más tekint más horizontra.

Némely dolgokban azért...

Igen. Némely dolgokban; igen. Csakhogy a mi életünkben nincsenek sosemülő igazságok. Amiknek viszont nem elég, hogy lelki-csüggünk mulékony

rögeszmén bonyolódva. Feltéve, hogy az nem is lelki rögeszme, csak a kitaszított agy lázmunkája; ami tapasztalataira nem is engedi, hogy hitté váljon...

De mégis: figyelmeztethettek volna... filozófusok... – mondta számonkérő-kesernyésen (tán némileg már csalódottan is) a látogató.

Arra ugyan?, hogy az eszme olyan mint a kalicka-szabadult madárka? Ki hitt volna bármit is!?

Legalább arra, hogy türelem..., szemlélődni. Hiszen nem mindenütt fakadhat-eredhet termőbe, s teremtvé-teremve? Talán orto-szlávin... ruganyos, misztikus-szélesztett akármiben.

Mondjuk... ha ragaszkodik e színességhez.

(- - - - -)

De ha ezt mondaná, akkor egyetemességéről le is mondana!

No-no-no! Csak azt állítja, hogy hozzá kell az embernek emelkedni ebben! Mert itt nemde inkább alakulhatna; amott meg még nem egészen készek... a feltételek.

Valamikor télidőtt: Kreccsap-úrral – hajnyírás közben – s Lagenul-doktorral beszélgettünk is erről; némileg „körbejártuk” e témát; az emberi nem széthasadásával kapcsolatost. Az emberek egy részének nincs szüksége eszmékre, ez a nagy tömeg. S az él is úgy, ahogy él; szegényen s konfliktusoktól-ment, de boldogan élve.

Ebből a szempontból akkor mindegy: hogy állam nyúz azokon? Vagy... pl. gyártulajdonos?

Mondok egy egyszerű „eszmét”, amit ez egyik messze el-kerül, s a másik meg épphogy abban lakna. Tekintsünk el attól, hogy miként romlik-inog: s piac-versengés, stb. okán – felhozatnak *minősége* (s hogy a jámborka áru szótól szinte máris reszketegbe menne -) – de legyen csak sokaknak „termékekből”!”, mivel nekünk majd jut haszon. Nos? Hordozható márka akármikre van igény? (így is megy, úgy is megy azokban a kereskedésekben. S mint Szokrát ámuldott ezen: Mennyi semmi!, amikre semmi szükségem!), de működik az elemmel-teleppel, s vezetékiesen is használt. Összekötője direkt-vezető, vagy egyenrángatózó transzformátor; utcai s készüléki kapcsos drótdarabka, huzalka-sodrat, csatolt dugós részin össze, s konnekti akármilyen ágaskodó. És ugyan melyik dob be törülközőt?, mert romlik előbb?, nem ám a konnekt-végi, mely rosszalkodó-esetben akár ki is dobható. Hanem? Melyik?... az „egyszerűbb” romlik-bomlik; ugyanis azt még lehet javítani. Na és kik javítanak ezen?, hát az én szervezett-szerződési hálózat-szervizi embereim javítanak. Mert én biztosítok nekik biztos munkát; vagyis áldásos munkát adok; elvégre „az ember nem csak sivatagi kőből él...” Igaz? *Ez is az enyém!*

Ez most jó volt. De az egyik oldal már keseredik, öregszik; látható máris, hogy szűkülnek perspektívi lehetőségei.

(- - - - -)

A „genfi eszme” (jaj!) – hogy „egyenlőnek születünk”?, de *bizony* dolgozni is kell azért. *Kötelezőn* – s ez nem túl ronda (panoráma-kínálgató kapitalizmusból is látható! – s jobban látható már vénségében – hogy mit hozhat; de a helyezkedő-középszer politikus mégis, még mindig neki tetszelegne, annak

hazudozna-udvarolna, s főként el-hallgatna!). De ha genfire fogékonyság adódnék, hagyni kellene, nem? Hogy ott félelem nélkül javuljanak-jobbuljanak, emelkedjenek, de nem hurcolászni új eszmét, hanem inkább figyelni, okulni; és elgondolni, hogy másik körben működik-e ez? vagy sem. S mennyiben működik.

Ne fussunk előre vakon.

Olykor az ember szavakat talál, de ezzel legjobb esetben beismeri elégtelen tudását, nemde? Tudatlanságát: Netán arra gondolna?, hogy mindenféle társadalom kötelességében benne lehet bizonyos engedmény, engedékenység? Merthogy meg kell osztani a hatalmat?, és akkor a plebsz követelésbe merészkednék?!, és féltő, hogy az részellene is hatalomból? De mondjuk, hogy akkor már kellene félni... és duplán félni.

Egyik félelem áldásából egy másik áldásába...

(-----
-----)

De maradjunk a mi oldalunkon, ami engem ugyancsak érdekel. Nos. Nemde, Dantesz. Ugye? Vesztegetett, szélhámoskodott, felbujtott, összeugrasztott, s ugyan közvetlenül nem piszkolta be kezét embervérrel... romantikus figura volt. Nem olyan, aki valami ismeretlenért, eszméért akár főbe lövi magát, hogy bizonyítson, az Univerzumot kísértse, a Mindent meg a senkit. Így akar terjedni. És itt akar repdesni, és nem keresi a lehúzó felhőket se.

Azt mondaná, hogy ő lenne a füvesember?

Tizenévre bedesztkázták If-vára kripájába, és miért? Nekem ő, ha nem is volt hős, és orvosságos embernek se mondanám. A bosszúból kitűnik, hogy laikusan is próbálnak tenni valamit rossz-elégtelen társadalomban, törvényekkel szemben.

De hiszen egy-ketten temetőben kötöttek ki!

Tudom, tudom, bíró úr. Talán csak nem siratja azokat? Vagy azt várná a gróftól, hogy szabadulása után mindjárt szaladna az államhoz, és igazságot követelne?

Ilyen is előfordult már. És a törvény az törvény.

Mint ahogy ez is elgondolható egy ideális társadalomban. Nyilvánvaló, hogy azonnal várszigeti fogságban találja magát. Mert ilyen társadalom nincs. A jognak segíteni kell. De az gyakran nem veszi észre tudományos rendszerén kívüliek csendes szavát, amit egy tett, gyakorlat hiába-nyomatéka kísér.

Akkor is csak ezt mondhatom.

Ez csak egy része a dolognak. Ugyanis az nem csak működik, hanem működtetik is azt. Olykor éppen hogy hamisságban működtetve. Maga is tudhatja, hogy az orvoslás már ismer eljárásokat, melyek nem csak rögzítik az állapotokat, de egyes ágai kiegészítenek; újra-építetik az organizmust, azzal, hogy beavatkoznak szerkezetébe-működésébe.

Szóval erre gondol?

Erre gondolok – mondta elítélt. – Az a *natura sanat, medicus curat* ha más-hogy is, *de* ugyannyira mint a maga bírósága: eléggé szegényes. Mondhatni, hogy szűkkeblű, ami érthető. S tudni érdemes a *natúra* tartalmát is, hogy ne torzítsunk, ne túlozzunk. A mai jog is kötött régivel; és még hatalommal, állam-

mal, nem nagy a lehetőség, ott vannak a paragrafusok; alig célozhat megnyugtató határozatot, s én ugyan elégedett lehetek „ellátással-kezeléssel”, de biztos az, hogy a másik fél is elmondhatja, hogy elégedett?! Hogy tényleg elégedett? S hogy az nem kíván nagyobb büntetést?, netán még együtt is érez! S biztosat kínál az a bölcsesség, hogy ahová nem sűt Nap, arrafele gyakran forognak orvosok és egyebek?!

Ahogy egy nem is annyira friss Nobel-díjas laikus említené?

Helyesen mondja.

Besz din*... – a „tökéletes kegyelem” műhelye.

Egyre gondolnánk?

Az elfogadó zsebkendő érintése.

Úgy lenne. Bizonyos kötelmek nélkül... Ha nem is mártóznék benne. De az, hogy mindegyik fél jóakarattal fogad *ítéletet*; s mégse azt; ugyan. Hiszen az nem is ennyire komoly. Az az *etikus rész* más szempontokkal ügyködni: és a sima bírósági döntésnek részeit vetné egybe. A maguk igazságosztó „empatikussága”, számomra olyan buzdígtatásnak tűnik, mintha azt ajánlgatnák embereknek, bár bevallom, kissé körülményes, nehezen kezelhető ez a példa: mintha azt tanítanák intőleg, hogy az, aki nem tud lemászni fáról, az ne mászson fára!

Maga miről beszél? – rezzent föl a látogató. – No, várjon, várjon, várjon! Mert még nem nagyon értem. – Újra mozdult egyet goromba fekhelyen: alkalmi ülőhelyén. – Hogy *esetleg* ne mászson le?! Az ember ne akarjon ember lenni?

Nem, nem! – magyarázta elítélt. – Ó, ezt én nem merném mondani. Meg is sértődnének egyesek; de aztán derekasan.

Vagy talán csak nem az árnyéknyújtó narancsfáról mesélne, melyre a szomszéd mászott?!

Görögség, mitológia, stb. Egzotikum. A rászédett halálról, mely érted jön?

Arról, arról. Az agyafúrt szerencsejátékosról, akinek még a paradicsomi ajtónálló se tud ellenállni!

Dehogy, dehogy. És különben is elkéstünk, ennek egy részében, de rendesen, és ehhez sok közünk sincsen. Ilyesmirel már sokféle örültek is értekeztek, olyanok, akiket örültnak mondtak, noha azok nem voltak sokkal örültebbek magánál, nem voltak még nálamnál se súlyosabb állapotban; keveset kaptak társadalmi sejtektől?, magányosak lettek. Olykor már csak egyedüliek; távolodtak, leváltak, elszakadtak. Meg aztán – maradva is *tárgyunknál*: nem csoda, hogy „nagy fába” is vágták fejszéküket; előre tolták magukat, néha manipulációkba fogtak. Arra, hogy *visszavonulhassanak*, ha nem öngyilkosságba; pl. mártírumba.

Igen, magától nem idegenek efféle mandinerek.

Hogy akkor hogy is lenne? Érthető, leszerepeltünk. De nagyon. Aki nem tud fára mászni, az ne mászson le fáról!

Csak nem a másik gyengébbik nemre gondol?

Ugyan már, bíró-úr! – elítélt erre a röpte-pillanatra engedte is magát kikökeníteni. – Van a nőknek nélkülünk is elégük.

* Besz din – otthoni igazságszolga-igéret (műhely)

De azért ők is lemásztak!, igaz? – mondta a látogató. – Lecsusszantak. Mint divatosan mondják. Kétségtelen, hogy egyszer, hirtelen emberek lesznek; a világ meg összefog ellenük. Nagy veszteség. Míg a férfi – *férfi* maradhat, egész a sírig. Vagy tévednék?

Nem osztom véleményét – mondta elítélt. – Ezzel is ugyanaz lenne, mint az elméletekkel, elmélet-félékkel. Szóval, ez nem egészen így van. Mondjuk, feledi netán, hogy az agy is öregszik. Miről van szó? Aggi szklerózis? Ho-chó! Miről, miről, miről!? Igen; erről (így tudjuk-hisszük): kapcsos kémia-fizika; s kötőszálak ezekre s csalatka csatlakozások..., ingerületindulások. Hogy ez bundás skolasztika lenne?! Mi más van még ugyan és micsodán!? Szar- és szájhuzakodás. Az egész világ ilyen huzakodás, szarakodás. Mért volna külön egy úrkiszemelt akárkinél – s holmi hölgykiszemeltnél. Nagyon is stimmelhet így. Ne kárhoztasuk viszont a következet-haladó időt! Magában lesz mindenből szemét, amint átjut zsákutcaszembeni jövőn: ami csak kukizónai néző e folyamatban-változatban, alakulatban. S ha mindenből szemét lesz?, akkor nem a szemét fia – hanem szemétminden-gyereke ő. Vagyis? mindenfia. Senkifia. S ünnepekkel tovább is lágyulnak: lágyult-lágy agyak. Legalább. Mondjuk mint boldogság?, erkölcs?! Na jó: tisztebecsület. Kit háborgatnak ilyenek? Hogy kicsit nyomódjunk, mondok két példát. Hogy mint menne a gondolat; merthogy semmit se tudunk... s mondjuk, hogy erre számított Elbeszélő legkevésebé. Tehát: – Volt egy karórája (halottnak; kémi tőrbecsálnak? (tőlünk szúrva ide) – Karácsonyra vettem neki... tizenkét pengőbe került. Visszaadnák azt? – Hogy nem szeret; és kapzsiság diktál?, persze ez író. Nem. Semmit se tudok! Lehet épphogy becsesség, és ehhez semmi olvasói döbbenet nem kell! De benne van a revolver. Ugye? Vagy? Nembéli hazugság, hazudás? – hát hogyne. Hát ez a másik. – Tegnap panzióvacsorán még német könyvet olvasott... – vagyis?: hogy ostoba; mert előbb állította épp – hogy nem látta ezt a vénfickót: vacsoránál. És lehet, hogy mindössze tévedett ama netáni-gerinces főzeléklény? Mert amannak csak szája mozgott; az ember nem tudja, hogy ma... – s mi volt korábban... hazudott? Az ostoba. Én meg bölcs vagyok! Csak nem tudok semmit... De ez megszire vinne bennünket, bogazódva komplexféléken keresztül, pl. anyósviccekgig. Ettől, persze még minden rogyadozik: irodalom, tudomány, vallás; amihez csak hozzáér ez a technikai-lármázó kreatúra. Sietünk vissza a fára! Ugye voltak idők, amikor rokotalan rég-eleink lombok közt múltatták küszködésüket, aztán száz-ezer-nemzedékekre, leköltöztek-kiköltöztek ősi ős-lombokból. De kérdéséhez visszatérve... s nyűve-gyötörve gondolatfélék: a test ellenerőinek használságára?!, használsági foka vagy maradék munkaszervező ereje s kiegyenlítődést kerülő hatékonysága alapján ítélni efelől az életfogytigi büntetés felől?!

Hogy érti? – ütközött elő a látogató.

Miféle mérték szerint folya ez? – Elítélt azon kapta magát, hogy tárgyalói hideglelésére gondol. Megborzongott Thonetten. Aztán összeszedte magát. – Lehet erre mérték? És azzal keveredünk csak ellentmondásba, hogy nem jogi, hanem biológiai, biofizikai s biokémiai, elég képlékeny klinikai tényezők közbeiktatásával diszkriminálva ebben, és mégiscsak törvényesen s látszattörvényesen méricskélve.

Hová fog így kilyukadni? – hunyorított a látogató. – De azért mondja csak; hallgatom.

Úgy vegyük, mondjuk, hogy lenne igazságosság. Amikor a halálbüntetés felfüggesztésével, hiszen erről lenne szó: *felfüggesztésről* – hogy ebben mindketten életfogytig tartó ítéletnek nézhetnek elébe. Azt mondja: tíz év magánzárka után. Ha feltesszük is, hogy besorolhatnak majd jó gyerekeként – odakinn! Ugyan melyikük feltevése „reálisabb„? s melyikük legyintése nagyobb viszont arra az *úgynevezett* reményre; amivel – már elítéltetésükre – igencsak különbözhetnek. Annak ellenére, hogy majdnem azonos lesz ítéletük. Vagyis hogy időben is: közel-közeli lenne az. Ugyan mire reménykedhetnének benn; aztán – különösen – odakinn! Amerre milliók élnek – haldokolnak – fölöslegesen: leragadt képzettség, munka nélkül?, állástalanul. Állami vagy helyi-állami elosztások körül ólálkodva-keringve, lebzselve. Netán hogy éppenség messze kerülve kiszolgáltatottságuknak e kanalikus helyeit, terelő-helyeit.

Ugyan kérem – tárta karjait a látogató. – Minek ez?

De, de – mondta elítélt. – De, de, de. Millió milliók születnek ugyanezekre, hasonlókra.

Hol köt majd ki maga ezzel?

Ne aggódjon, doktor-úr! Igyekszem kerülni az *idem per idem* magyarázatokat, sokkal inkább tekintse úgy, hogy inkább csak kérdezek.

Minek ijedezni? – kérdezte Palcev. – Gimnazista koromban azt jósták demográfusok-statisztikusok, hogy ezredfordítóra 12 milliárdan leszünk. Minden szükségyszerű; hogy odavezet ez, ahová vezet.

Pont erről beszélnek: hogy az ember – kriminalizálódik majd. S egyesek szerint – mindez tengeren túl indul majd, A Metropoliszból, mely az elmebaj összes feltételezett-tudott tüneteit máris produkálja. Egyre s egyre érkező nemzedékeinek genetikai statikai-emelkedő finomszerkezetein a mind fejlettebbnek-életképesebbnek jóstolt-mondott dinamikus struktúrákon hatékonyan tündérkednek benne: sérülten, sértődötten, pusztuló-épen; és dolgozhatnak a kis épületközi légtornász gének... gének harca a szelektor civilivel, a szelektívben. Betagozott szelekció. Természeti és civili. S el is dugul a világ e lecsúszottakkal, s kialakul ezekkel szemben egy elég széles réteg, mely a maga kapott lehetőségei-képességei szerint dönt, uralkodik majd. Vannak olyanok, akik szerint ezt lassítani lehet, leállítani lehet. Az emberben minden adott arra, hogy ne történhessen másképp. Visszatérve. Elvégre nekünk már gyakorlatunk lenne ebben, fogdai beszélgetéseink jó voltán. Azt nem tagadja, hogy születtek bizonyos elméletek: általánossal, kötelességgel s szabadsággal összefüggők. S hogy azok-némelyek eléggé kidolgozottak is. Szuverenitásra és egyebekre is születtek összefüggítések; hogy – fogadjuk el! – dolgozni azért kell, hogy éljünk. S ennek *kötelessége* abban a tekintetben is kifejezi az általánost, hogy e kötelesség egyben a szabadság kifejeződése.

Megint csak a munka, a munka, a munka! Hol marad a móka, a móka!

Csak nem klervi Bernát-apuska *magvatag* „téziseire” utalna?

Voltak más nézetek is.

Mindegy az. Hogy a legfentebbi-tökéletes: nem „dolgozik”?, hanem nyoszolyán rendezkedik be? Más idők, más társaságok. Bányasztók. És amiket nem úszhatunk meg. Hogy ma már legfeljebb afféle illúzió?! De egyik ki is fejtette korának ezt. Se nem oszt, se nem szoroz; az, hogy ízig-vérig épp romantikus volt! S most már, ugye? mindössze az számít, hogy miként értelmezzük köte-

lességet, szabadságot, általánost. Milyen is lett volna! – S ennél mintha még meg is makacsolta volna magát; ezzel fordult látogatójához elítélt: – Másfelől meg, maga!, ehhez, mért engem pécézett ki! De már ez is állásfoglalás: e különbségtétel; hogy: *reálisabb* vagy *nagyobb*. Mert erre hoznak majd ítéletet. Mindegy már. Hogy melyikük „remény”-ét tartja nagyobbnak és nagyobbra a bíróság!, többre. A bíróság! Melyikéét? Az ötveneséét vagy vejéjét? Arra, hogy börtöni-fegyházi elbírálásuk, végrehajtó mindenhatók közönyének s megvetésének, gyűlöletének keverékére: az majdnem azonosan érintheti őket. Ha nem esne ennyire nehezemre a sírás, most nevetnem kéne, vizsgálóbíró-úr! Melyikéét! Hogy gondolja?

Mondjuk: huszonöt év múlva?, de mégis szabadulhatnak reményporciójukkal! – emelintett vállat a látogató.

Lehet, hogy a fiatalabb *reményét* tekinti a bíróság reálisabbnak? Mindjárt utánajárunk: hogy másodízben is visszatértünk. Vagy a másikban kéne fölbu-zogni a reménynek? Miközben az majd – talán? – hetedik X-e felé slattyog, nyugős, napi bandukolásban. Erre a szerencsétetett kegyességre könnyen úgy hozhatnak ítéletet, hogy az idősebbnél eleve nagyobb mérvű kopottságot tételezzenek?: a nyűglődések kevésbé hatékony szerkezeteire, munkáira, energiáira? Ezeknek mind rapszodikusabb s mindegyre fogyatkozó s egyre kínosabb bevetéseire? Vagy egyszerű leromlottság? valami befolyásolhatatlanra!, tudományok, segédágaik állása szerinti befolyásolhatatlanra? Esetleg mondva is még: „Magának – vádlott-úr!, egyelőre; hogy még nincs ítélet – magának van még fél éve, éve. Vagy több.” Hát, most akkor: engedni vagy nem engedni: azokat az évtizedeket! Minek lezárni annyira, ha egy év, két év, s befellegzik nála! Tegyük fel továbbá, előfordulhat, hogy a Reményosztó Tanácselnök találkozik aztán ezzel az ügyféllel. Három-négy év múltán: „Nocsak! Maga még él?!“ A diagnózis lehetett pontos-helyes, s jött valami új tudás, immungenetikában?, s nemcsak hogy él, de húsz évet fiatalodott a delikvens. „Harmincévesen se voltam fiatalabb!”, pipiskedik az. „És megúsztam. Még egyszer csak nem kerülök maguk elé? ugyanazzal!” És épp ez az! hogy mással se. – Vett némi levegőt ezután elítélt. – Mivelhogy nem zárták le. Annyira. Nem tették vademberré. Hiszen maga mondta.

Na, igen; persze; persze. De a fiatalabbat, őt nem mentesíti, elítéli a bíróság! Arra a magánzárkára. S van még hátra huszonéve. Ezzel hogy állunk?

Mármint az ő Nagy Reménykedésével hogy?

Kissé forgatja, de legyen úgy. Reális Reménykedésével! Apósuram kinn fickándozik, nem tudja; azt nem is érdekli – mi az, hogy szabad; büntetéstől szabadult. S fickándozni: tudhat ettől még. S talán éppen hogy ez, ez az ő szuverenitásának, szabadságának tartalma. És él még tíz évet, húsz vagy harminc évet. Vagy hatvanat. Jól mondom? Magán a sor!

Értem én, de mondanék valamit előbb, ne vegye sértésnek, amolyan kitérés nem-kitérésnek tekintse. Vagy tekintse annak, aminek akarja. Némely filmkészítők azt vélhetik, hogy ha színészüket futkároztatják lovas-vágtáztatva azt: oda-vissza, na még egy párszor pusztában, le-fel, sztyeppén-prérin: akkor én szabad vagyok!?, azt képzelhetem, belekóstolhatok. És tudom, hogy az pénz kap ezért, s játszik nézői kontóra. Bérelhetek lovat, amiért fizetek, de legalább szórakozom. S még valamit tennék ide. Ha kilép valaki színpadfüggöny mögül,

ott áll, feltételezem, látom, hogy miként került elém, hogy került oda s hogy tényleg ki lehetne az?, ezt sejthetem; de egyáltalán *nem tudok* felőle. S akkor most arra, hogy én következem! Nem beszélek egyikük nevében se – mondta elítélt, aki már ugyancsak szeretett volna dolgok végére jutni.

Természetesen – fogadta egyetértőleg e kijelentést a látogató.

Nem vagyok helyükben, nem kértek véleményt se tőlem. Én már elítélt lennék. S helyzetem is csupán érintő-hasonlatos. De! ha nincs halálos ítélet s kivégzés sincs, s igazíthatatlan justizmord nem fordul elő: *már igazíthatatlan*, ez a remény-körülményeskedéssel fecselocsigó ígéretgő: mégis; hogy a búbánatban állapítja meg, miből tudhatná, honnan veszi: hogy ez, vagy amaz: a vádlott, hogy az mennyit bír? Hogy a kínált *törvényi vesztegetéshez* mennyi évet passzítson a tanácsvezető bíró. Ugyanezt variálhatnák – törvényben, nemde – családi állapotra, elkapart halottak vagy abortumok számára, csillagjelnek napfény-takarására s fogak állására. Hogy nádi szürinkszen játszik-e jobban, vagy fenség auloszon!, avagy mindegy annak; s különben megy neki mint Aténé-aszszonynak vagy a magahangszeres veretlen aranylantu Apollónnak! Arra variálva, hogy a vádlott milyen szempont használt azelőtt, vagy arra, hogy most milyen márkát használ. Miként boldogul aranyerével, s lábának gombatenyészete hogy virul. Tehát aszerint hozhatnak majd ítéletet, hogy a vádlottat *reménykedése felől* faggatják?! S minél szebbek s nagyobbak azok a remények, annál ígérbek is, és annál szebb is ettől a bíróság: az oxigén-hiány beteg-rozsdaszín törvényke!, az állam? Mely annál tetsző-szexibb mályvaszín. Mivel az udvaroltató maga a társadalom? Erre születik ítélet? Több s újabb embermajmi-betanult hazugságokra?! És még mire ítéleznek majd? Ilyen-amolyan jártasságokra, képességekre? De hát végül is a bíróságra, vagy a vádlotti remény *bírósági viszony-ítélésére* kíváncsi-e ez az elfogulatlan engedékenység: a kínált remény vádlotti értékelésére kíváncsi az; annak értékelésére, akitől-amitől a törvény gyakorlójától, a kínálás indul? Avagy célzott pszichológiai alkalmasságvizsgát s képességvizsgálatot tartanak? Bemutatót! Megint csak: nyugodtan ki lehetne jelenteni, hogy a bíróság ítéletéhez nincs rendelve kriminalisztikai vizsgálat, jogi-szociológiai elemzés, társadalmi mozgás. És rábizatik a dolog – ezen az alapon – vétő s károsult, sértett vagy utána maradott kiegyező találkozására. Vagyis? – valahára – születnék is az, amit előzőleg *igazságosságnak* kiáltottak ki, mindenben dúló kiváltságok ellenén, és mire. Ennek az egész engedékenységnak ellentmondása leginkább az, hogy nem elkövetésre-körülményekre, hanem pl. doktori-körbonci fenyegetőzésre: haláli flepnire vagy reménykedésre s egyébre: társadalmilag igencsak kétséges dologra utalja magát. S ugyan mi kezdhető azzal, aki nem tud és/vagy – ha egyáltalán helyénvaló ez – mi kezdhető azzal: aki *nem akar* reménykedni. – S hevült beszédébe bele is fáradt elítélt.

Hogyne. – Mondta a látogató és fájó lába cipője sarkát támbottra helyezte. – Sejttem, mire gondol. Kitaláltam? Azt mondaná, és most egyet is értenék: hogy az ilyet mégis ki kéne végezni.

Vagy ez már nem fér bele ebbe a nagy irgalmasságba? – folytatta elítélt. – Persze, ez sokkal messzebbre vezetne! És ez kellemetlen lehet. Mert ezen az alapon bárkit ki kéne végezni!, bárkit, aki kinyilvánítja-megerősíti – tudatja társadalommal: hogy nem kíván élni *abbéli* lehetőségével-jogával, hogy élhet. Hiszen az illető – lemondva életéről – tagadja kötelességeit, hogy örömmel,

boldogan, vagyis kórságokat legyűrve még s ha nem is kerülve becstelent: nem vállalja többivel az élet hegyvonulatát. Aminek alája került születésével. Márpedig kötelességeket tagadni, ez nem kevesebb annak kinyilvánításánál-nyilatkozásánál, hogy nem kívánunk együttmaradást-*együttműködést*. Hogy áthárítunk MINDEN FELELŐSSÉGET!, hiába sejtjük-érezzük a levegő réteges nehezülését; végtére is alatta láttunk világosságot. És olykor a lélegzés súlya is lehet nehezebb hegyláncok súlyánál?, tömegénél.

Maga aztán tényleg egy csudabogár! – mondta a látogató. – Hát arra még, arra az eredetire, potomságra, amit életnek nevezünk: arra, hogy magát – ha már halálra nem is, de másodfokon, s nem kizárt: tízenévre ítélik. Arra mit mond? A testet ölte meg?, azét, aki, mondjuk kijelentette, mondta, hogy már *nem akar közreműködni?*, s szerencsével, életben is maradhatott volna - - -

Már túl vagyunk rajta. – Mondta elítélt. – Úgy kérte, hogy ne nagyon fájjon, ne sokat szenvedjen; és *menthetetlen* legyen.

Kicsit arra emlékeztet engem, ami egy nagy regényben olvasható a rosszról, hogy nem tudhatjuk, hogy a másiknak mi a rossz – mondta a látogató.

És mindjárt levehetjük róla kezünket. Igen; s ezzel aztán mindent el is intéztünk. Úgy járunk el megint, mint amikor kocsit fogunk ló elé.

De hát a fájdalom, az fájdalom.

Nem egészen. Úgy értem, hogy megint az embert sajnáljuk. Pedig láthatja, hogy itt az ember másodlagos. Itt is az a fontos, hogy mit tudunk rosszról, és akkor talán – másodsorban – jöhet az ember. A személyes érzékenység, stb. Ne tukmáljunk-kínáljunk rosszat, még akkor se, ha az ember nem tudja, hogy mi jó s mi az, ami nem jár annak még közelében se. De ettől még ez is jóra törekszik, jót szeretne, még abban is, ami úgymond rossz neki, kívánatlan, amiért lépést se tenne. De hagyjuk a bölcselkedést másra! Mert könnyen *A semmi rövid története* c. avatatlan traktátusnál köthetünk ki, annál, hogy a relatív milyen relatív!

Ez hát az önzés... – szólt közbe a látogató.

De az önzés e formáját meg lehetne engedni az életnek – mondta elítélt. – Az, hogy mit tudunk róla, hogy mi passzol hozzá ilyen vagy olyan rosszból, s az hogyan illeszthető akarathoz, lusta észnek erejéhez, a teljes egészhez, egyébhez. Akkor nyilatkozhatunk arról is, hogy mi a rossz neki!, mivel-hogyan terhelhető.

Hiszen ez olyan mint az óvoda.

Eltalálta. De látott-e már kisgyereket, amelyik sok dologgal, apróságokkal foglalatoskodik. És valamelyik felnőtt játékból elcsen ezekből egyet; hogy a hirtelen reakció milyen, attól a kisgyerektől, aki mindent együtt lát, egyszerre tud.

Tudomány? Hisztérium, misztérium? Mit tud? Okkult micsodák...

Meg se hallottam.

MIT TUD!?

Azt, amit a világból már kezd is felejtani, gyorsan. A kinti nagy tudásból, melyre minden falat csak arra jó, hogy megundorodj a tudástól. Nézzen egy ilyen gyerekebe! De hát, mit tudunk mi életről. Itteniről is mit tudunk? Be lettünk csukva mindahányan egy ilyen dobozba. Pontosan ilyenbe, s nem másmilyenbe. Nem rombukusba, nem kockásba. Csak ebben működhetünk, és csak így

működve. Ugyanez vonatkozik mindenre. S akkor?, hogy mi az én gyilkosságom - - - de gondoljuk csak el a *kvantum* fogalmi részeit; valahogy. Minden felfoghatatlan-parány. És nem látható számunkra, ha fel is fogható: mondjuk sose és senkinek se lesz látható. Egyes elméletek szerint tele a világ pici univerzumokkal, legfeljebb jönnek a számokkal történő illesztgetések, hogy a dolgok „stimmeljenek” gyakorlattal, kapott adatokkal; tele e Világmindenség csillag-százmillió galaxisokkal (ezt ugyan én nem tudom értelmezni nagyon, pedig nem tartom magamat a feltételezett általános relativitáselméleti Semmi-ből-lett-Minden elmélete kétkedőjének se. Hát még azok hogy lennének, akik határtalan téridőbe nyíló végtelen időhajlat alatt tevékenykednek: 15 milliárd év történetében!). S aztán még ez is, hogy: „gondoljuk csak el!” Legtöbbünknek már az átmenet – nem az, hogy átmegyünk egyik utcaoldalról másik utcaoldalra: az *átmenés* negyedik dimenziója is keserves-megoldatlan gondokat tartogathat. Főleg a három téri dimenziót vesszük észre; és valahogy az időt, jobbra azt, amiben a téridő inkább sík. Ha nem is egészen az.

Én is benne lennék? – kérdezte akkor a látogató.

Nem értem – nézett elítélt, meglepetten.

A módszeről. És örülnék, ha mondana mégis valamit; mondana nekem valamit, ismeretségünkre, készülő regényéről.

Ennek most épp apropója is lett; köze ahhoz, amiről beszélgettünk. És firkasztanilag; stb. Talán ezekre a papírokra-dossziákra még valami efféle is születhet. Vegye csak úgy, hogy magamnak irogatok, némerre még a mondatokat is furcsán végzem, direkt hanyagul vagy mégse hanyagul; s csak afféle fogás az, ha olvasót említünk, az csupán kitalált személy, akihez semmi közöm. Most teremtem ezzel újjá életemet. S egyben lemondok róla; felszámolok.

Hogy érti ezt? – mozdult erre a látogató.

Nem gondolnám – itt elgondolkodott P. Majd így folytatta: – Nem gondolom, hogy sokaknak okozna fejfájást az én neveletlenségem. Neveltek? Aligha. Itt vagyok, olyanon, amilyenné tettem magamat, úgy, itt, amivé lettem... teremtek és lemondok. Szóval, már majdnem a kvantummechanika iskolái közelébe jutottunk. Amikben részecske helye és sebessége kombinált kvantumállapota számít – a határozatlansági elv kiszélesítésében. Azon gondolkodom, hogy miképpen lehetne egy mozgó részecskén valamiféle időmérést megvalósítani. És szó szerint értve! S egyben képzelje el a téridőt, határtalanságában (!) Katedrális mikroszövedék, melyben e részecske röpdös. De ezt barátom jobban tudta egy komoly sejtésben, mert átlátva tények ködén; az igazságra összpontosítva érzéseivel mint nem analitikus, de szintetizáló régi gondolkodás, kikopott megismerő-kíváncsi gondolkodás, nem ez a tudományos analitikus-sürgős és persze eredményes, sikeres. És hol téblábkodunk már? Ebből nem lehet kijutni. Minél messzebb kerülsz fogalmaddal, annál kevésbé látod igazát. Ugyan milyen világban élne s hogy élne ez a szinte megmilliószorozott öt-hétezer fekete-keleti népség, melynek még időszámolása is zavart, széttartó; hogyan lennének?, ha ennek a civilizációnak erőszakos – pl. vallásokkal, különféle egyáltaláni friss izmusokkal – mondhatni: mint tudatosféle követésekkel – terhelt anyagisége nem ilyen, amiben a félelem gyökerezett, gyökerezik. Vajon mint lennének?

De mégis! mi lenne az a könyv; REGÉNY, tényleg? Vagy ÉLETRAJZ?, emlékirat?

Jól mondja; az más, az életrajz. Szerelmes önbeszéd. Megvetendő. De nem is ér ez ennyit se. S e robbanás be is világítja a settegő éjszakát) (- - - - -) – Úgy gondolom, hogy KÖNYV lenne; talán regény?, vagy mégse az. Nem tartom magamat művésznek, olyannak, aki képes primer művet alkotni. Mást nem érdemes. Kiderül, ha kiderülhet. Noha azt se érdemes,... másnak sincs értelme, de legalább célirányba forgathatja az embert. Főleg olyat, amelyiknek világa sokszor nem tekint tovább saját világának magasainál, mélyeinél... Én, magamra, semmi valószínűt se mernék mondani; ami tartani fog az 1-hez, merthogy *könnyu*; ugye?! Akit érdekel ez, a dokumentációhoz majd mint „tömeghez” hozzáférhet, gondolom. És ha tudja, ki is használhatja ama előnyét, hogy nem határozható-mérhető meg olyan könnyen, nem mutatható meg „helyzete” mint amennyire egy elítéltnek helyzete (- - -) mint egy halálraítéltnél. Kérdés. És hát „kvantumállapotának” komponensei jobban kifigyelhetők. Akár hányan veszik (- - - - -) és ha a körülmények eléggé közeliak, akkor kiderülhet, hogy milyen lesz „az eredmény”. De ez nem az az eredmény. Mert EZ: a véletlen elkerülhetetlenséget egyáltalán nem óhajtja (el)kerülni! Minden tagokat egybeszorzunk, s egy bizonyos állandóhoz jutunk. Aminek neve: KÖNYV. Bárha nem örökkévaló, de könyv. Az örökkévaló mint halál? Mint büntetés? Semmi mással se kell szorozgatni, mert önmaga már. Nem kollektív szellem-alkotás, inkább csak egyszemélyes, maga-(hang)nemű. Nem tökéletes; olyan, amilyen lehet. Egy tudós azt mondta, hogy teremteni – az nem kockajáték. De azért miért ne lehetne az! Végül is minden azon múlik, még a véletlen is rajta. És nem az a kérdés azzal a Sziklával se, hogy képes-e fölemelni. Hanem inkább az a kérdés (hiszen képes rá!), az a kérdés, hogy lenne-e bátorsága annak-olyannak létrehozásához! Merne-e olyat, ami csak olyan, amilyen *lehet*. Végül is mindegy, hogy milyen.

Nem beszéltek már tovább – látogató s elítélt: késedezett is; nyolc utánra járt, kilencközel?-tízközel.

A látogatónak kisebb gondja is nagyobb lehetett maradásnál! Bólintva köszönt, mint korább-volt őrizetesi szobákban. Kiemelkedett elítélt ágy-helyéről. Kapta a magáét; sietett haza, társaságba?, valahova. Saját magához? –

„Nem tartozik rád”, gondolta elítélt. „Az is lehet, hogy jó modora is tiltja: hogy egy ilyen semmilyen-halálraítéltnél hosszabban ne időzzék; halálraítéltnél, aki ráadásul még életben marad.”

„Rohadna?”, gondolta jegyzetei felett elítélt. Megint élénkülve valamit.

Vasak csapódása-csörgése,... (- - - - -) távol?, kinn?, az épület falaiban? Pattanó vesszők.

Órákkal ezelőtt lekapcsolták *Ég*-i idebenn is a villanyokat. „Ugyan még hány helyen élveznek kiváltságos fényeket!” A pusztulást választotta – anélkül, hogy tudott volna róla valamit. Megint egy ellentmondás?, ő is így csinálja; más a mérleg, ha róla van szó?, máshogy – s mással mér: ha mást mér?

„No még egy kis leltár! Annyira felspanolt, hogy ennyire leütötte se tudnék most már aludni.”

Egészen összezavarta ez az állapot. Itt vannak e mikrovilági életek, és feltétlenül respektálandón.

Hideg éppen nem rázza most. Órákkal ezelőtt rosszabb állapotban volt. (Talán a látogatónak ki se derült ez.) Lélegzése nem szaporább szokottnál, száján nincs herpesz-kiütés. Pulzusa némileg megszaladt.

A vírusok „természetét” – habitusát? – nem óhajtja, még akkor se, ha bevégeznék rajta. Nem kívántak azok; s csak azért harcolna velük, hogy legyőzze csákyás-horgos hordáikat – (további tucati életformák-fajták harmonizálásában, amit mint összedolgozást, neveznek is: részint – immunitásnak).

„Holnap, majd holnap. Mára?, már hagyni lehetne az egészet. Ledőlni? Székről. Eldőlni?, nem kopácsolni-firkálni! Hát, ez az! Mire is jó az igazságtalanság!” Ellökni ezt a kegyelem-pilácsot.

Feje se hasogat; s nem is próbálja hányinger. Viszont – a lopakvó láz! Elég gyengének érzi magát.

Sajgó kezek, lábak?, érzékeny szívtájék. Szégyen-gyalázat! Hogy ennyire érzékeny. Nem különben a feldolgozás. Néha még kozmoszi hangokat is hallani vél; részecskék hullámai –

A baktériumok!: azok mások; különbek. Nyilván, valamilyen primer formát lehetne elkülöníteni; árnyékok mondhatnának valamit.

Amilyen gyenge volt gyerekként – id. P. elmondása szerint: annyira szívós lett fiatal férfiként, már nagykaszon. S ez – lényegében – mára se változott, hacsak a sokak által irigyelt ruganyosság nem.

Csak nehogy elájuljon!, s nehogy még deril-duhajkodjon is.

Nagyjából tucati tipikus bakteriális forma; atípusos primerekből – megannyi vírusosra – ennél is több. A szervezet gyerekkori duhajjai, próbálói-keserítői, regulációs körökre hajszolt versenyagarak; melyek nyereségükért loholnak, kinyúlásukig-múlásukig futnak.

Kóroki differóba nem bonyolódik. Elítélt lenne...

Allergikus kórokú is lehet. Az eltelt idő nem elég ahhoz, hogy lefolyására következtethetne. Ami ráadásul – lehet: elkülöníthetetlen. „Még kőporosat is köphetek – hamarosan...”, gondolta.

Egyike érdemes arra, hogy küzdjék vele, akkor is, ha legyőzetik. Másik kiütéssel se nyúláljon felé, nemhogy kegyességgel.

Tud nyitott hasakról, mellkasokról, asztalra, műtőszobai lámpacsokor alá szíjazott üvöltőkről. Kibírta megannyi. „Lehet, hogy az, amit fájdalomnak mondunk: akként élünk – csupán szocializációs hiba rajtunk, amolyan *civili*.”

Éjjel? - - - - - vajon mennyire az? Elegendő volt ritkázni-kihagyni? – erre a pár napra: kondicionáló tornagyakorlatokat. S ez a feltáró-irgalmatlan impromptu pötyögés is! Az írógép-zsolnaság. S máris inog a szervezet véd-egysége –

Hajnalra átgondolni majd, hogy mik jöhetnek számításba differenciál-diagnosztikailag. Akár egy semmi-kis janko-nómeni *appendicitis*.

Láza emelkedik, ettől szenved. S ez az undok izzadás!

Honnan ez a tömérdek rajongás; csak nem onnan-abbán, amit *gén*-nek mondunk?! Nem mintha ezzel már valami összefüggésre is jutnánk, de felve-

tődött mostanában, hogy lehetne élethosszért felelő gén. S annak vége, korhaldtán: mind rövidülne.

Mi itt a gond?

Igaz, nincs túl meleg itt, s nedvesek a falak; akadna segítség? Traumaként pedig számolhatna tárgyalásnap délelőttökkel, délutánokkal.

Azt még azért megvárná, hogy passzív szemlélődésben: ismétlődnék!

Hogy mindez húzódjék, s nyakán maradvá: fibrin-alvadék – granulációs szövet, limfo- és hisztociták, fibroblasztok, plazmasejtek, sejtek; s kész lehetne valamilyen krónikusságra.

S társulhatnának: következményes vagy részes nyavalyák. Amikre árnyítható némileg ez az etiológia.

(-----

-----)

Végülis hajnalodik.

Valamikor, valakitől (neve *most* nem fontos): ír; olvasta; annak egy verssorán lenne ez. Akkor se tetszett neki.

Várom *magamra*.

De ettől még így lehet. Hajnal-lik.